

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2018—

Do It Yourself-kulturen på kommunala stiftsbibliotek

Personalens upplevelser och lösningar rörande avsaknaden av nationella riktlinjer

Sara Ljungman

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Sara Ljungman

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Do It Yourself-kulturen på kommunala stiftsbibliotek: Personalens upplevelser och lösningar rörande avsaknaden av nationella riktlinjer

Engelsk titel: The Do It Yourself-culture at municipal diocesan libraries: The staff's experiences and solutions concerning the lack of national guidelines

Författare: Sara Ljungman

Färdigställt: 2018

Abstract: The purpose of this study is to take a closer look at the five municipal diocesan libraries of Sweden and their lack of national guidelines. The study focuses on the experiences of the staff, what their opinion is about the lack of guidelines, how it affects their work and what kind of impact they think a creation of national guidelines in the future could have on the library and their work.

Semi-structured interviews have been conducted with six librarians, or in one case a library assistant, during visits to each of the municipal diocese libraries. A qualitative contentanalysis, as described by Wildemuth (2009) was then applied to the results of the interviews. The results of the analysis show that there are six recurring themes. These themes are To increase visibility and accessibility, The importance of networking, The lack of resources, To preserve or not exist, Believing in your circumstances while wanting to improve, as well as Regulatory documents and the Do It Yourself-culture.

The findings of the study show that there is a strong Do It Yourself-culture among the Swedish municipal diocese libraries. The employees take the lack of national guidelines into their own hands and create substitutes, but show a clear interest in official national guidelines.

Nyckelord: Stiftsbibliotek, Stifts- och landsbibliotek, Riktlinjer, Nationell lagstiftning, Bevarande, Kulturarv

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	2
1.1	BAKGRUND.....	2
1.2	PROBLEMFÖRMULERING.....	4
1.3	SYFTE	5
1.4	FORSKNINGSFRÅGOR	5
1.5	AVGRÄNSNINGAR.....	5
2	TIDIGARE FORSKNING OCH LITTERATUR	6
2.1	LITTERATURSÖKNING	6
3	TEORI	12
4	METOD	13
4.1	INSAMLINGSMETOD.....	13
4.2	ANALYSMETOD.....	15
4.3	FORSKNINGSETIK.....	16
5	INTERVJURESLTAT	16
5.1	HANTERING	17
5.2	BEVARANDEPERSPEKTIVET	18
5.3	NÄTVERKANDE	20
5.4	RIKTLINJER OCH STYRDOKUMENT.....	21
6	ANALYS OCH DISKUSSION	24
6.1	ATT SYNLIHGÖRA OCH TILLGÄNGLIGGÖRA	25
6.2	VIKTEN AV NÄTVERK	26
6.3	RESURSBRISTER	28
6.4	ATT BEVARA ELLER ICKE VARA	31
6.5	TILLTRO PÅ EGNA FÖRHÅLLANDEN OCH VILJAN ATT FÖRBÄTTRA	32
6.6	STYRDOKUMENT OCH DO IT YOURSELF-KULTUREN.....	33
6.7	SLUTSATSER OCH FORTSATT FORSKNING	35
7	REFERENSLISTA	38
8	BILAGOR	40
8.1	MEJLUTSKICK	40
8.2	INTERVJUGUIDE	40

1 Inledning

De kommunala stiftsbiblioteken är en underrepresenterad bibliotekstyp inom den svenska biblioteks- och informationsvetenskapen, vilket den bristande vetenskapliga publikationen inom området under de senaste årtionden vittnar om. Bakgrundarbetet inför denna text har funnit att det material som vetenskapligt behandlar stiftsbibliotek främst är tidigare magister- och kandidatuppsatser. Wallén konstaterar i sin rapport att stiftsbiblioteken och dess samlingar är en relativt okänd verksamhet för många (2012). Detta står i kontrast mot den nytta de kommunala stiftsbiblioteken har för forskningen. I de semistrukturerade intervjuer som genomförts i denna studie har det tydligt framkommit att stiftsbiblioteken nyttjas regelbundet av forskare, både professionella och privatpersoner som forskar för eget bruk, exempelvis släktforskare. Trots att de svenska kommunala stiftsbiblioteken bidrar till både nationell och internationell forskning är de själva som fenomen relativt outforskade.

Under 70-talet kommunaliserades Sveriges stiftsbibliotek, vilket innebär att huvudansvaret för samlingarna övergick från stat till kommun. Det finns i nuläget inga nationella riktlinjer för hur de kommunala stiftsbibliotekens verksamhet ska se ut. Kommuner har ett stort självstyre i Sverige där de kan anpassa lagstiftning för de lokala förhållanden som råder och de kan själva välja hur stort engagemang som ska läggas på kulturverksamheter, däribland bibliotek, och detta innebär att bibliotek Sverige över har olika förutsättningar beroende på sin värdkommun (Norén Bretzer, 2014). Det är istället upp till respektive värdkommuns stadsbibliotek att vårda och hantera samlingarna som de anser passande. Det kan även bli problematiskt för huvudmännen som måste hantera både folkbibliotek och stiftsbibliotek i de kommuner där ett stiftsbibliotek finns. Verksamheterna har olika behov och praktik, stiftsbiblioteken har ett bevarandeuppdrag och en mer nischad målgrupp till skillnad från folkbiblioteket som ständigt förnyar sitt bestånd, och huvudmännen måste fördela resurser till båda dessa verksamheter (Wallén, 2012). Jag har personlig erfarenhet av stiftsbibliotek genom praktik samt fältstudiearbete på två kommunala stiftsbibliotekens verksamheter, och en dåvarande mentor som tidigare arbetat på en av dessa stiftsbibliotek. Denna uppsats baseras på det intresse och den förståelse jag skapat mig genom observation och diskussion med anställd personal under dessa tillfällen. Med grund i mina egna erfarenheter och tidigare tillgänglig litteratur inom ämnet anser jag det intressant att undersöka om avsaknaden av nationella riktlinjer har påverkat arbetet med de kommunala stiftsbibliotekens samlingar. Genom att intervjua de ansvariga anställda som har kunskaper om detta och hanterar de praktiska problemen i sin vardag kan detta ämne granskas.

1.1 Bakgrund

Det finns fem kommunala stiftsbibliotek i Sverige, dessa är Skara stifts- och landsbibliotek, Västerås stiftsbibliotek, Linköping stiftsbibliotek, Växjö

stiftsbibliotek, samt Stifts- och gymnasiebiblioteket i Kalmar. Även Roggebiblioteket i Strängnäs är ett stiftsbibliotek, men det har inte en kommunal huvudman. Stiftsbiblioteken i Sverige har sin grund i de boksamlingar som uppstod inom den medeltida kyrkan, exempelvis Linköpings eller Skaras medeltida domkyrkobibliotek. Gemensamt för stiftsbiblioteken är också att de under de århundraden som förflutit sedan dess bildande har nyttjats som eller slagits samman med det lokala läroverkets boksamlingar under en viss tid (Wallén, 2012). Detta har dock skett till olika grader hos de respektive stiftsbiblioteken, och det är i denna studie inte relevant att ge en detaljerad genomgång av varje stiftsbiblioteks historia då det är en uppsats i sig. De fem stiftsbiblioteken har även lokalhistoriska samlingar knutna till sig gemensamt med de respektive stadsbiblioteken, vilket stärker deras lokala förankring (Letalick Rinaldi, 2012). De medeltida samlingarna har i stor utsträckning försvunnit eller förstörts i exempelvis bränder men trots detta har än idag en del av detta material överlevt och bevarats och utgör idag en viktig del av vårt kulturarv. I jämförelse med exempelvis de transsylvaniska boksamlingarna från medeltida religiösa inrättningar Papahagi (2015) redogör för hur de svenska samlingarna inte utsatts för invasioner som påverkat dess överlevnad. Bränder har dock förstört delar av de medeltida samlingarna i både Sverige och Transsylvanien. Nämnvärt bland det överlevande medeltida delarna av samlingarna är Skaramissalet från 1100-talet, Sveriges äldsta bevarade bok (Wallén, 2012). Stiftsbibliotekens samlingar utökades under 1600-talet med krigsbyten, vilka fördelades mellan stiftsbiblioteken vid hemkomst. Det var även vanligt att präster hade skyldighet att bidra till biblioteket, antingen genom att betala en avgift eller genom att donera en bok. Donationer från privatpersoner har spelat en stor roll för utökningen av stiftsbibliotekens samlingar (Thomas, 2002).

1970 publicerades en utredning om stiftsbibliotekens huvudmannaskap av Statskontoret där det föreslås att huvudmannaskapet för stiftsbiblioteken i Västerås, Linköping, Skara och Växjö överförs till kommunerna. Kalmar nämns inte i rapporten. Det tidigare huvudmannaskapet delades mellan stat och kommun vilket innebär att staten stod för bland annat en del av personalen, men en stor del av det ekonomiska ansvaret låg på kommunen vilket även motiverade det senare överförandet till kommunerna, tillsammans med bland annat de administrativa svårigheter det dubbla huvudmannaskapet innebar. Denna tidigare form av bibliotek kallades för stifts- och landsbibliotek och hade ett dubbelt uppdrag både som folkbibliotek och ett vetenskapligt bibliotek. Det första stifts- och landsbibliotek inrättades i Linköping 1926 och det sista i Växjö 1953 (Statskontoret, 1970).

Statskontorets utredning argumenterar att det sedan 20-talet skett så pass mycket utveckling att det är dags att anpassa den kommunala biblioteksverksamheten till de förändringar som skett, och att de ursprungliga motiven för att driva stiftsbiblioteken statligt inte är gällande längre (1970). Några av de argument som framfördes som talade för ett kommunalt huvudansvar var bland annat att kommunerna hade bättre förutsättningar att bekosta verksamheterna själva än tidigare, en förenkling av det administrativa och praktiska arbetet inklusive ett större inflytande på verksamheten, samt att bland annat Linköpings och Växjö universitet fått egna bibliotek med statligt engagemang. Utredningen tar även upp nackdelarna med ett kommunalt huvudmannaskap, såsom det faktum att stiftsbibliotekens samlingar är ett

kulturarv som måste vårdas. Då fördelarna ansågs överväga nackdelarna föreslog Statskontoret ett kommunalt huvudmannaskap, vilket innebar att stiftsbiblioteken liksom folkbiblioteken ställs under kommunala nämnder eller styrelser. Utredningen konstaterar även att bortfallet av de statliga pengarna har olika påverkan på de berörda kommunerna, Linköping pekas ut som en kommun som påverkas mindre medan exempelvis Skara kommun belastas högre av de nya utgifterna (Statskontoret, 1970). Överföringen av huvudmannaskapet fastställdes till nyåret 1975 och för att kompensera kommunerna tilldelades samtliga en övergångsersättning på 1,5 miljoner kronor, förutom Skara som tilldelades 2,5 miljoner (KrU 1974:23), förmodligen i enighet med Statskontorets ovanstående slutsatser rörande den ekonomiska belastningen som överföringen innebar. I dag tillhör de kommunala stiftsbiblioteken organisatoriskt respektive kommuns stadsbibliotek (Wallén, 2012).

Det finns inga nationella riktlinjer som stiftsbiblioteken måste följa, utöver de regler och lagar som även gäller för stadsbiblioteken såsom exempelvis Bibliotekslagen, men Wallén påpekar att det genom åren föreslagits ett antal nationella planer. Bland dessa finns bland annat ett antal förslag eller förstudier till nationella bevarandeplaner (2012), men ingen av dessa har lett längre hittills.

1.2 Problemformulering

De kommunala stiftsbiblioteken är idag en del av respektive stads stadsbibliotek och i sin rapport frågar sig Wallén om huvudmännen analyserar vilken påverkan stiftsbiblioteket har på den övriga biblioteksverksamheten (2012). Jag vill vända på frågan och fokusera på hur kommunaliseringen och sammanslagningen med ett folkbibliotek har påverkat stiftsbiblioteken. Wallén påpekar att denna sammanslagning innebär en viss intressekonflikt för huvudmännen vid fördelning av resurser på grund av de sammanslagna verksamheternas olika fokus och målgrupper. Stiftsbiblioteken är en relativt okänd verksamhet (Wallén, 2012), något som möjligtvis skulle kunna förklaras med att de överskuggas av de folkbibliotek de är en del av. Stiftsbibliotekens samlingar hålls i samma lokaler som de övriga samlingarna, dock under andra förutsättningar, och regleras även av lagar såsom bibliotekslagen, men det finns inga specialanpassade nationella riktlinjer eller regelverk specifikt anpassade för stiftsbiblioteken trots att de har annorlunda behov än folkbiblioteken då de vårdar ett kulturarv. Det har föreslagits flertalet gånger under 1900-talet och fram tills idag att det finns ett behov av nationella planer för att underlätta stiftsbibliotekens arbete med samlingarna (Wallén, 2012). Wallén uttrycker ett behov för en utökad stödjande struktur för stiftsbiblioteken än vad som finns idag, och att stiftsbibliotekets samlingar och personal behöver vara en del av den nationella biblioteksverksamheten för att stärka verksamheterna. Speciellt eftersom verksamheterna har så olika förutsättningar, beroende på huvudman och de resurser som finns tillgängliga lokalt, och att de lösningar som finns för hur exempelvis digitalisering och tillgängliggörande av samlingarna på de olika verksamheterna ännu inte kan sägas vara de bästa tänkbara (Wallén,

2012). Med grund i kommunaliseringen och avsaknaden av nationella riktlinjer för stiftsbibliotekens verksamhet är det därför intressant att undersöka om den ansvariga personalen upplever att detta har påverkat samlingarna och hur de arbetar med samlingarna.

1.3 Syfte

Syftet med undersökningen är att skapa en tydligare bild av hur de fem kommunala stiftsbibliotekens samlingar behandlas, med anledning av avsaknaden av nationella riktlinjer, utifrån vad ansvarig personal upplever. Genom att undersöka detta finns även ambitionen att bidra till den begränsade kunskapen rörande svenska stiftsbibliotek inom biblioteks- och informationsvetenskapen idag, vilket den närmast icke-existerande vetenskapliga publikationen tydligt pekar på.

1.4 Forskningsfrågor

1. Vad anser den ansvariga personalen om avsaknaden av nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken?
2. Har avsaknaden av nationella riktlinjer påverkan på den ansvariga personalens arbete med samlingarna, och i så fall vad för påverkan?
3. Hur tror den ansvariga personalen att nationella riktlinjer skulle påverka deras arbete med samlingarna?

1.5 Avgränsningar

Denna studie kommer att begränsa sig till att undersöka den ansvariga bibliotekspersonalens perspektiv. Tanken är inte att utreda om nationella riktlinjer bör existera, utan att generera kunskap om hur situationen ser ut just nu på dessa verksamheter samt att bevara denna kunskap inför framtiden. Det hade varit intressant att även intervjua bibliotekschefer och kommunala kulturpolitiker rörande ämnet, men detta är inte görbart med tanke på omfånget av en sådan omfattande intervjuundersökning samt att fokus för undersökningen skulle bli för stort. En sådan vidarestudie har dock varit intressant att jämföra med resultaten av denna för att få en bredare bild av den kontext de svenska kommunala stiftsbiblioteken befinner sig i.

Det har framkommit vid mina intervjuer att det nyligen bildats, eller kanske snarare återuppväckts, ett stiftsbibliotek i Karlstad som tyvärr inte har kunnat inkluderas i denna studie. Jag har utöver mina informanter inte funnit någon information om denna verksamhet överhuvudtaget men då flera av mina informanter påstår att verksamheten är relativt ny får jag anta att bristen på

information grundar i detta. Hade jag varit medveten om detta tidigare hade jag även inkluderat denna verksamhet i min studie men såsom fallet är måste detta betraktas som ytterligare en avgränsning i studien.

2 Tidigare forskning och litteratur

2.1 Litteratursökning

Denna studie nämner upprepade gånger att de svenska kommunala stiftsbiblioteken är underrepresenterade i den svenska biblioteksforskningen, något som är baserat på min egen erfarenhet under arbetet med undersökningen. Innan detta kapitel går vidare med att redogöra tidigare forskning och litteratur vill jag kort förklara hur jag har dragit denna slutsats.

När informationssökningen för denna studie inleddes hade jag tidigare kännedom om vissa av de källor som jag har använt mig av, bland annat Walléns rapport. För att finna nya källor använde jag mig först av databaserna LISA och Web of Science men jag kunde inte finna något som rörde de svenska stiftsbiblioteken. Jag sökte då istället information om liknande verksamheter i andra länder och fann Papahagis (2015) artikel, men inga artiklar relevanta för studiens inriktning. Då det visade sig svårt att finna artiklar som kunde användas för området valde jag att gå vidare med att söka i högskolans publikationsdatabaser BADA och DiVA, där jag fann ett antal intressanta kandidat- och masteruppsatser av tidigare studenter. Av dessa plockade jag ut de som kändes mest relevanta samt nyast. Efter detta granskade jag referenserna hos mina källor och fann andra användbara källor, bland annat Assarsson Rizzis (2010) rapport samt Statskontorets utredning.

Efter min informationssökning, som varit en pågående process, har jag konstaterat att det förvisso finns information om de svenska stiftsbiblioteken, men denna består främst av kandidat- och masteruppsatser samt rapporter. Vad gäller forskning såsom artiklar i tidskrifter, både nationellt och internationellt, rörande just de svenska kommunala stiftsbiblioteken som verksamhet snarare än de individuella bokskatterna i dess samlingar så är stiftsbiblioteken närmast osynliga inom forskningen.

Stiftsbiblioteken i Sverige - Rapport från en kartläggning av fem aktiva stiftsbibliotek med kommunal huvudman

Christine Walléns rapport från 2012 är en kartläggning av de fem kommunala stiftsbiblioteken på uppdrag av Kungliga biblioteket, i fortsättningen kallat KB. Rapporten syftar att belysa stiftsbibliotekens situation genom intervjuer med ansvariga bibliotekarier, samt vidare samtal och besök på plats. Rapporten diskuterar även stiftsbibliotekens olika roller och framgångsfaktorer i verksamheten, samt reflekterar kring hur en fortsatt relation med KB skulle kunna se ut.

Wallén konstaterar tidigt i rapporten att stiftsbiblioteken borde få en tydligare nationell roll för att främja forskningen, utöver de roller verksamheterna redan innehar (2012). De roller Wallén identifierat är stifts- och läroverksbibliotek med vetenskaplig inriktning, lokal förankring, den nationella rollen, samt rollen som en del av folkbiblioteket. Rollen som ett vetenskapligt bibliotek presenteras som den tydligaste av dessa, medan rollen som en del av folkbiblioteket står i tydlig kontrast och ibland konflikt med de tre övriga. Den nationella rollen pekas specifikt ut som en av de roller som står i tydlig kontrast med rollen som en del av folkbiblioteket, Wallén påpekar att denna kan hamna i konflikt med det uppdrag den kommunala huvudmannen anser att folkbiblioteket har, samt att det saknas både resurser och intresse för att ta tag i de problem stiftsbiblioteken har inte bara individuellt utan även nationellt sätt. Som exempel på dessa typer av nationellt övergripande problem pekas katalogisering och digitalisering ut.

De framgångsfaktorer Wallén identifierar är stödjande strukturer, relevant kompetens, synliggörande miljö, dokumenterad kunskap om användningen, beskrivning av samlingarna, nationell och internationell katalogisering, digitalisering samt nätverksarbete på olika nivåer (2012). Beskrivning, digitalisering och katalogisering är de framgångsfaktorer, här sammanslagna till en, som specifikt lyfts fram som viktig för den nationella rollen då den bidrar till kännedom och tillgänglighet om och till samlingarna. Alla dessa framgångsfaktorer är dock beroende av en annan, nämligen stödjande strukturer. Wallén menar att stödjande strukturer genom måldokument, verksamhetsplaner och dylikt ger verksamheten en tydlig styrande inriktning vilken resten av verksamheten bygger vidare på. Om de stödjande strukturerna är som de bör vara blir samlingarnas välmående mindre beroende av en enskild anställds personliga kompetenser, vilket Wallén fortsätter med att påpeka är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för ett fungerande stiftsbibliotek. Kompetens som framgångsfaktor bör även säkerställas hos huvudmannen för att underlätta beslutsfattandet rörande stiftsbibliotekets verksamhet. Wallén påpekar att ansvariga anställda i flera fall har tagit egna initiativ att informera huvudmännen, men menar även på att kontinuitet och struktur behövs i det här fallet. När de olika rollerna står i konflikt med varandra, exempelvis på grund av bristande resurser, blir det svårt för stiftsbiblioteken att fungera och leva upp till kraven då det behövs en balans emellan de olika rollerna.

Wallén beskriver problematiken med stiftsbiblioteken och de folkbibliotek de tillhör med att ”Stiftsbibliotekens problem eller möjlighet är att samlingen är historisk men placerad i en samtidorienterad miljö.” (2012, s.6). De motsägande uppdragen, läsfrämjande och förnyande samt bevarande och tillgängliggörande, i den kontext verksamheterna befinner sig i kan leda till att stiftsbibliotekens behov får stå tillbaka för folkbibliotekets då det kan vara svårt för huvudmannen att motivera tidsåtgång och resurser för stiftsbibliotekets behov. De kommunala huvudmännen ser gärna fler utlån och besökare, en verksamhet för en bred allmänhet medan stiftsbibliotekens verksamhet ofta har en mer nischad målgrupp, exempelvis forskare.

Wallén tar upp frågan med huvudmannskapet och kommer fram till att det är viktigt att stiftsbibliotekens samlingar får existera i sin kulturhistoriska kontext, alltså värdkommunerna, och inte skickas iväg på annat håll (2012). Det är inte kontroll som är lösningen på stiftsbibliotekens problem, vad de istället behöver

är ett fungerande nätverk, någon form av lärande uppföljning samt att bli mer uppmärksammade för den verksamhet de bedriver. Wallén konstaterar att stiftsbiblioteken förvisso lyckats bli en del av sina respektive folkbibliotek men att de utöver detta skulle behöva en starkare koppling till den nationella biblioteksverksamheten. Wallén menar även att det finns ett behov av nationella lösningar för exempelvis digitalisering och lagring av detta material, då detta är aktuellt för stiftsbibliotekens arbete. De eventuella lösningar Wallén presenterar är bland annat ett starkare nätverksarbete mellan stiftsbiblioteken, Roggebiblioteket och KB för att skapa en naturligare dialog mellan verksamheterna.

Från inkunabler till datorskärm: En studie av digitalisering vid fem stiftsbibliotek

Pia Letalick Rinaldis kandidatuppsats från 2012 fokuserar på stiftsbibliotekens digitalisering. Uppsatsen syftar till att klargöra hur stiftsbiblioteken utfört digitalisering och vilka problem som har uppstått i samband med detta, samt att undersöka de nationella standarder och riktlinjer som finns rörande digitalisering och hur de förhåller sig till verkligheten. Letalick Rinaldi har intervjuat sex stiftsbibliotekarier och sedan utfört en innehållsanalys genom att använda Ivo Maroevićs triangulära modell för relationerna inom ABM-sektorn, bestående av arkiv, bibliotek och museum.

Letalick Rinaldi påpekar att kulturarvsdigitalisering har det dubbla syftet att både tillgängliggöra materialet samt att skydda och bevara det för framtida användning (2012). Digitaliserat kulturarvsmaterial kan studeras och användas utan att behöva ta hänsyn till den speciella behandling som det fysiska materialet kräver vid hantering gällande exempelvis klimat eller förhindring av slitage. Detta har givit ämnet en viss uppmärksamhet från regeringens sida, bland annat 2011 när KB fick uppdraget som nationell samordnare. Uppdraget resulterade i bland annat nykatalogiseringar samt digitaliseringsprojekt, en process som Letalick Rinaldi vid tillfället för uppsatsens färdigställande påpekar fortfarande är pågående. Eftersom det inte finns nationella riktlinjer för detta menar Letalick Rinaldi att det blir upp till de enskilda stiftsbibliotekens ansvariga att avgöra hur de ska gå tillväga, vad för utrustning som används samt hur stora resurser i form av pengar och tid som ska läggas på genomförandet.

Letalick Rinaldi menar att de olika stiftsbiblioteken ligger olika långt i digitaliseringsverksamheten, vissa befinner sig snarare i planeringsstadiet medan andra har redan slutförda projekt. Detta både beror på, och får som konsekvens, att stiftsbiblioteken har olika förutsättningar och erfarenheter gällande digitalisering. Konsekvenserna gäller bland annat den utrustning som används på de olika stiftsbiblioteken, varav reprostativ med systemkamera är det vanligaste medan ett av biblioteken har större resurser i form av en egen reproduktionsateljé. Syftet med stiftsbibliotekens digitalisering är att tillgängliggöra och synliggöra samlingarna, samt att bevara dem även om digital bevaring medför sina egna problem. Några av stiftsbiblioteken har exempelvis anlitat utomstående aktörer vid digitalisering, vilket kan leda till

problem i längden då biblioteket själv inte har total kontroll över processen samt lagring av filerna. Långtidslagring är något som Letalick Rinaldis informanter oroar sig för, oavsett om det rör sig om utomstående aktörers ansvar eller lagring via bibliotekets egen server. Båda lösningarna har sina respektive problem och är snarare temporära lösningar än permanenta. Det är dock ingen massdigitalisering som utförs på stiftsbiblioteken, slår Letalick Rinaldi fast (2012).

Letalick Rinaldis informanter säger sig inte ha något officiellt uppdrag från kommunen eller högre instanser gällande digitalisering (2012). Däremot påpekar en av informanterna att det ingår i stiftsbibliotekets uppdrag att vårda och tillgängliggöra samlingarna, ett arbete som digitalisering är en del av. En annan informant menar att styrdokument vore nödvändigt för digitalisering på större skala, och Letalick Rinaldi påpekar här att digitalisering inte nämns i två av stiftsbibliotekens dåvarande biblioteksplaner. Informanterna ställer sig positiva till en nationell strategi rörande digitalisering och närmare kontakt emellan stiftsbiblioteken samt KB, men påtalar även problemet med de ekonomiska resurser som skulle krävas för att kunna sätta högre mål. Letalick Rinaldi menar att stiftsbiblioteken platsar i samtliga tre hörn i Maroevićs triangulära modell för ABM-sektorn eftersom bibliotekens samlingar har material som platsar inom alla tre sektorer, och föreslår att stiftsbiblioteken därför bör placeras i modellens mitt. Några av de problem Letalick Rinaldi identifierat är bland annat de olika förutsättningarna stiftsbiblioteken emellan, avsaknaden av officiella styrdokument, samt resursbrister i form av tid, personal och pengar vilket ställer höga tvärdisciplinära krav på befintlig personal i form av ständig kompetensutveckling i flertalet ämnen. Letalick Rinaldi avslutar med att konstatera att det är förståeligt att det finns en skillnad mellan KB:s rekommendationer rörande digitalisering och hur verkligheten faktiskt ser ut på stiftsbiblioteken, med tanke på de förutsättningar verksamheterna har.

Humanistiska specialbibliotek: rapport från en kartläggning av 31 bibliotek utanför högskolan

Kerstin Assarsson Rizzi kartlägger i sin rapport från 2010 humanistiska specialbibliotek, men drar en tydlig parallell mellan och stiftsbiblioteken, vilket gör rapporten relevant att använda i denna studie. Rapporten har som syfte att öka kunskapen om specialbiblioteken, vilket Assarsson Rizzi gör genom att kartlägga 31 specialbibliotek med en enkät, besök, gruppsamtal samt statistiska uppgifter från KB. Kartläggningen avgränsades bland annat genom att inte inkludera specialbibliotek inom högskolebiblioteken. Enkäten visade bland annat att endast sju specialbibliotek, av 30 besvarande, är representerade i organisationens ledningsgrupp.

Av historiska anledningar har de kartlagda specialbiblioteken olika typer av huvudmän även om de finansieras statligt. Specialbiblioteken saknar även ett tydligt uttalat uppdrag, vilket Assarsson Rizzi (2010) menar utlämnar verksamheterna till deras respektive huvudman eller chefs engagemang och tycke. Assarsson Rizzi (2010) konstaterar tidigt i rapporten att det råder en obalans mellan specialbibliotekens boksamlingar och de resurser biblioteken

har i form av personal och tid. Det påpekas även att dessa personal- och tidsresurser är otillräckliga för att det från högre ort i organisationerna gjorts orimliga bedömningar om vad som krävs för att driva verksamheterna. Exempelvis så nämns det att samlingarna, trots sin storlek och i många fall unika innehåll, ofta inte är katalogiserade i Libris trots engagerad och kompetent personal. Detta trots att specialbiblioteken ofta har begränsade öppettider och material som ej får lånas hem. Även pensionsavgångar och andra förändringar i personalstyrkan har stor påverkan på verksamheten, speciellt i samband med de begränsade ekonomiska resurser specialbiblioteken hålls med.

”Stifts- och landsbibliotekens och de gamla läroverksbibliotekens situation är på många sätt jämförbar med specialbibliotekens.” (2010, s. 5). Detta skriver Assarsson Rizzi och konstaterar att det är viktigt att fortsätta understryka dessa samlingars kulturhistoriska värde, då behovet av nationell samordning är synbart tydligt. Därför, menar Assarsson Rizzi (2010) borde KB fungera som stöd för de kommunala huvudmännen för vård och tillgängliggörande av de kommunala stiftsbibliotekens samlingar. Speciellt eftersom kunskapen rörande dessa samlingar måste förtydligas hos de ansvariga huvudmännen enligt Assarsson Rizzi (2010) för att de ska kunna bevaras inför framtiden då vården och säkerheten hittills varit oroande.

Assarsson Rizzis informanter uttrycker under gruppsamtalen frustration över flera aspekter av sitt arbete, bland annat de knappa resurserna och avsaknaden av ett diskussionsforum för utbyte av erfarenheter. Assarsson Rizzi (2010) föreslår ett antal eventuella åtgärder för att förbättra specialbibliotekens situation. Det föreslås bland annat att KB ska ha en koordinator för specialbiblioteken som studerar dem under en vis tid och för fram deras perspektiv, att det ska skapas ett forum för gemensam diskussion då många av de ansvariga är ensamma i sin uppgift och att specialbiblioteken inkluderas i en nationell biblioteksplan. Assarsson Rizzi (2010) konstaterar att en nationell plan och ett tydligt uttalat uppdrag skulle underlätta vid bedömningar av eventuella åtgärder för de problem som framkommit vid kartläggningen.

Blås bort dammet från de äldre boksamlingarna! En studie om folkbiblioteks bevarande av bokligt kulturarv

Evelina Ottossons magisteruppsats från 2009 undersöker bevarande av äldre boksamlingar på svenska bibliotek, om det finns skriftliga planer eller policys rörande bevarande på biblioteken samt bibliotekariernas åsikt rörande detta. Bibliotekariernas åsikter analyseras med Beckman och Hillströms teori om museets fyra idealtyper för att avgöra om bibliotekarierna är mer samlingsorienterade eller publikorienterade i sitt tänk rörande boksamlingarna. Idealtypen Skattkammaren innebär att fokus läggs på själva föremålets värde som objekt, snarare än informationen som föremålet kan bidra med. Idealtypen Arkivet lägger också vikt på föremålet men utgår här från den information föremålet kan bidra med när det studeras, och kan till skillnad från föregående Idealtyp ersättas med exempelvis en digital kopia i studiesyfte. I Idealtypen Folkbildning är det publiken som är viktigare än själva föremålet, det är mötet mellan föremål och publik som ger föremålet värde och syfte. Den sista

Idealtypen, Teatern, innebär också här att föremålet inte har ett värde fören det används för att skapa upplevelser som rekvisita. Ottosson (2009) använder sig av en enkätundersökning på sex bibliotek, samt en dokumentstudie för att granska eventuella bevarandeplaner.

Ottosson (2009) motiverar sin undersökning med att beskriva tidigare bibliotekskatastrofer, såsom Linköpings biblioteksbrand 1996, och tar i samband med detta upp bevarandeplaner. Det finns ingen nationell bevarandeplan, men enskilda bibliotek kan ta fram egna vid behov. Ingen av de sex informanter hade en bevarandeplan, däremot hade en av verksamheterna valt att ha med en bevarandepolicy i sin verksamhetsplan från 2007 där bland annat regler för lånerutiner av det äldre materialet ingår. Ett annat av biblioteken hade en policy för säkerhetsregler, dock ej i text, och rutiner för läsesalslån, och ett tredje bibliotek höll på att skriva en säkerhetspolicy under uppsatsens gång. Ottosson (2009) granskade sedan de sex kommunernas biblioteksplaner, varav endast fyra av kommunerna just då hade sådana färdiga, och av dessa var det endast två som nämnde kulturarv och bevarande.

Vid Ottossons (2009) undersökning rörande de ansvariga bibliotekariernas åsikter framgår bland annat att stiftsbibliotekens samlingar ofta anses hamna vid sidan om folkbibliotekets övriga samlingar, vilket en av respondenterna menar är anledningen till att det inte finns någon bevarandeplan. En annan informant påpekar dock att stiftsbibliotekens anställda redan jobbat hårt med samlingarna och att det genom detta uppstått regler och dylikt, vilket skulle vara en del av bevarandeplanen om det fanns en sådan. Denne informant menar att det som egentligen återstår är att omvandla dessa regler till en mer omfattande och långsiktig plan. Informanterna är dock snabba med att påpeka att de anstränger sig för att verksamheten ska hålla en hög nivå gällande säkerhet och vård, exempelvis genom katastrofplaner som några av informanterna nämner, även om det finns mer de skulle behöva göra. En av de problem som Ottossons (2009) informanter upplever gällande bevarandet av samlingarna är den okunskap och ibland ointresse för samlingarna som finns hos vissa politiker och tjänstemän. Även bristande resurser för inköp av säkerhetsutrustning såsom montrar och ytor för förvaring anses påverka bevarandet.

För analysen skapade Ottosson (2009) fem teman, Syfte och värde, Vårdutförande, Vårdanseende, Problematik samt Visioner och Framtidsutsikt. Genom dessa teman analyserades informanternas svar och passades in i Beckman och Hillströms teori om museets fyra Idealtyper för att tolka svaren. I temat Syfte och värde kunde fyra av de sex informanterna sorteras in i idealtypen Arkivet. För Vårdutförande ansågs två av informanterna tillhöra Idealtypen Skattkammare medan övriga informanter istället var en blandning mellan Skattkammare och Arkivet. I Vårdanseende benämns majoriteten av informanterna som samlingsorienterade och två av dem placeras in i Idealtypen Arkivet och tre i Skattkammare, den sjätte informanten placeras dock inte in i en Idealtyp alls. För temat Problematik kunde bara en informant placeras i en Idealtyp, Arkivet, medan övriga antingen inte kunde placeras eller bara konstaterades vara samlingsorienterade. I det sista temat, Visioner och Framtidsutsikt, placerades fyra informanter inom Idealtypen Arkivet medan en informant hamnade i Skattkammaren och den sista informanten inte kunde svara på frågan och därmed ej heller kunde placeras i en Idealtyp.

Ottosson (2009) konstaterar att Idealtyperna Arkivet och Skattkammaren var de dominerande bland informanterna, och ibland även blandades när informanterna uttryckte sina åsikter. Den enda Idealtyp som inte gavs uttryck för bland informanterna var Teatern. I sina slutliga reflektioner påpekar Ottosson (2009) bland annat att en nationell avsaknad av en bevarandepolicy resulterar i en motsvarande kommunal avsaknad, och drar en parallell med det införda obligatoriska kravet på biblioteksplaner.

3 Teori

Denna studie använder Walléns rapport (2012) som teoretisk utgångspunkt då det enligt mig är den nuvarande mest utförliga text som behandlar stiftsbibliotekens situation. Wallén (2012) har i sin rapport identifierat åtta framgångsfaktorer som bidrar till en välfungerande stiftsbiblioteksverksamhet. Dessa framgångsfaktorer är det som får de olika roller ett kommunalt stiftsbibliotek tar på sig, vilket redan presenterats under ovanstående avsnitt Tidigare forskning och litteratur, att fungera. Dessa åtta är stödjande strukturer, relevant kompetens, synliggörande miljö, dokumenterad kunskap om användningen, beskrivning av samlingarna, nationell och internationell katalogisering, digitalisering samt nätverksarbete på olika nivåer (2012).

Den första framgångsfaktorn är en stödjande struktur, vilket innebär att stiftsbiblioteket har hjälpmedel i form av olika planer och måldokument samt resurser i form av budget och kompetent personal. Wallén (2012) menar att detta är en grundläggande faktor som bidrar till de övriga faktorerna. När en verksamhet har en stödjande struktur underlättar det fokus av inriktning samt ett minskat personberoende. Den andra faktorn är relevant kompetens vilket innebär att ansvarig personal besitter den kompetens som krävs för att hantera samlingen korrekt, vilket Wallén (2012) påpekar är relaterat till faktorn dokumenterad kunskap om användningen då denna kunskap stärker kompetens och kompetensöverföring hos personalen. Faktorn synliggörande miljö är viktig för att introducera och locka användare att se stiftsbiblioteket som en viktig resurs både för folkbiblioteket och internationellt, detta är också relaterat till resterande faktorer, vilka är beskrivning av samlingarna, nationell och internationell katalogisering, och digitalisering. Dessa fyra faktorer nämns tillsammans då de är närstående och på olika sätt behandlar synliggörande av samlingarna. Den sista framgångsfaktorn Wallén nämner (2012), nätverksarbete på olika nivåer innebär kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte emellan både stiftsbibliotekens personal samt personal på andra typer av bibliotek, verksamheter eller institutioner som besitter relevant kunskap.

Valet av framgångsfaktorerna som teoretisk utgångspunkt motiveras av Walléns redogörande för hur framgångsfaktorerna påverkar och underlättar driften av stiftsbiblioteken. Då syftet med denna studie är att skapa en tydligare bild av stiftsbiblioteken, för att avgöra om avsaknaden av nationella riktlinjer påverkar personalens arbete med samlingarna, kan framgångsfaktorerna bli användbara för lyfta fram vad som fungerar i verksamheterna och om något

eventuellt brister. Detta teoretiska analysverktyg bör därmed bidra till att upptäcka mönster vid analysen och bidra till slutsatser vid besvarandet av studiens Syfte och Forskningsfrågor.

4 Metod

Detta kapitel kommer att behandla de metoder jag har använt mig av i mitt arbete. Det första avsnittet kommer att behandla min insamlingsmetod, semistrukturerade intervjuer, och det andra min analysmetod vilket är en kvalitativ innehållsanalys. Efter detta kommer jag att gå in på de forskningsetiska aspekterna av min studie, relaterat till både min insamlingsmetod samt min analysmetod.

4.1 Insamlingsmetod

Jag har använt mig av semistrukturerade intervjuer i mitt arbete. Detta beror på att jag genom intervjuer med ansvarig bibliotekspersonal haft förhoppningar om att belysa hur hantering och bevarande av samlingarna påverkas, eller inte påverkas, av att det inte finns nationella riktlinjer specifikt anpassade för de kommunala stiftsbiblioteken.

Wildemuth (2009) påpekar att semistrukturerade intervjuer är en metod som är speciellt användbar för att förstå praktiska fenomen, varje informant uppfattar omvärlden på sitt eget vis och metoden möjliggör förståelse av informanternas perspektiv. Bryman (2011) anmärker att eftersom det inte finns lika strikta förväntningar på hur svar ska utformas upplever informanten frihet och flexibilitet vid besvarandet, vilket kan tänkas skapa en öppenhet i samtalet. Metoden är ett mellanting mellan den fria ostrukturerade intervjun och den systematiska strukturerade intervjun. Detta beror på att en semistrukturerad intervju förvisso innebär förberedelser, men ger samtidigt rum för anpassning efter samtalets gång.

Det första steget i att utföra en semistrukturerad intervju är att utveckla en intervjuguide (Wildemuth, 2009). Istället för att bestämma teman för frågorna, såsom Wildemuth (2009) nämner, så utvecklade jag ett antal preliminära frågor först och grupperade dem i teman först efteråt. Jag valde att göra detta för att inte riskera fastna i ett tema utan att istället gruppera de färdiga frågorna när jag fått en tydlig överblick över dem. Frågorna baserades på tidigare litteratur samt min egen erfarenhet från tidigare vistelser på stiftsbiblioteken i Västerås och Skara under tidigare tillfällen och diskussion med anställda. Jag har låtit min dåvarande mentor Helena Backman, tidigare anställd på ett av stiftsbiblioteken och numera bibliotekarie på Carolina Redivivas kulturarvsavdelning för äldre tryck och specialsamlingar, kommentera min intervjuguide. Hon har bidragit med förslag och diskussion baserat på sin egen erfarenhet inom ämnesområdet, och utifrån detta har sedan justeringar av intervjufrågorna genomförts. Intervjufrågorna har inte skickats till informanterna i förväg utan mejlutsicket informerade istället om det

ungefärliga innehållet, jag har även vidareutvecklat detta i ytterligare mejl på förfrågan av ett fåtal av informanterna.

Jag har gjort besök vid de fem stiftsbiblioteken, Skara stifts- och landsbibliotek, Västerås stiftsbibliotek, Linköping stiftsbibliotek, Växjö stiftsbibliotek, samt Stifts- och gymnasiebiblioteket i Kalmar. Roggebiblioteket i Strängnäs är även det ett stiftsbibliotek men hör organisatoriskt till KB och är därmed inte ett kommunalt stiftsbibliotek. Av denna anledning har Roggebiblioteket inte inkluderats i studien. Detta beslut baseras även på att Christina Wallén (2012) i sin rapport för KB rörande en kartläggning av de kommunala stiftsbiblioteken valde att exkludera Roggebiblioteket av vad som verkar vara samma anledning. Jag har valt att endast intervjua en anställd per stiftsbibliotek, även om jag av egen erfarenhet sedan tidigare vet att vissa stiftsbibliotek har fler än en anställd som arbetar med stiftsbibliotekets samlingar. Anledningen till att jag endast valt att intervjua endast en anställd per stiftsbibliotek är att försöka hålla en balans mellan verksamheterna, det vore inte konsekvent att intervjua en person på ett bibliotek och två på ett annat. Det skulle förvisso ge mer material att arbeta med, och eventuellt alternativa synvinklar, men det vore inte rättvist. Ett undantag har dock gjorts för stiftsbiblioteket där Informant EF arbetar, där två anställda intervjuades på samma gång på deras eget önskemål. Dessa två anställda har aningen olika arbetsuppgifter och kan genom sina olika områden möjligtvis ge en bredare bild av verksamheten än vad vissa informanter på de övriga verksamheterna kan, vilket är en svaghet i studien då det bidrar till en obalans mellan hur de olika verksamheterna representeras.

Jag har utfört mina intervjuer på plats i biblioteken med mina informanter och intervjuerna har spelats in med informanternas godkännande, även minnesanteckningar har förts under intervjuens gång. Samtliga intervjuer tog mellan 26 minuter till ungefär 50 minuter. Noterbart här är att Informant A bad om att inte bli inspelad och jag valde i detta fall att endast intervjua med minnesanteckningar som stöd. Intervjun med Informant EF spelades in men på grund av tekniska problem så har inspelningen gått förlorad och jag har istället förlitat mig på minnesanteckningar även i detta fall. Av denna anledning kommer jag att behandla de två informanterna som en enda informant under min resultatgenomgång samt diskussion då minnesanteckningarna inte tydliggör vem som har sagt vad under intervjun.

Jag har under mina intervjuer dragit nytta av metodens relativa frihet, jag har haft min intervjuguide till hands och utgått från den men även låtit samtalet flyta naturligt när jag såg ett behov av det. Vissa följdfrågor har bland annat ställts till informanterna, dessa anges dock ej i den bifogade intervjuguiden. Jag har i det avslutande steget i metoden efter genomförd intervju sammanställt intervjuerna skriftligt och skickat detta till informanterna för deras eventuella anmärkningar och godkännande. Dessa sammanställningar har även varit mycket värdefulla i de fall som inspelningar ej har gjorts eller försvunnit då informanterna kan kommentera om de känner att något missuppfattats eller om de skulle vilja utveckla något de svarat. Detta kommer att diskuteras mer utförligt i det kommande avsnittet rörande forskningsetik.

4.2 Analysmetod

Wildemuth definierar den kvalitativa innehållsanalysen som en metod för subjektiv tolkning av data genom att systematiskt klassificera och identifiera teman (2009). Det är alltså en metod med syfte att förstå data genom analys av innehåll för att få fram manifesterad eller latent mening i materialets sociala kontext. Metoden låter forskare förstå den sociala verkligheten på ett partiskt men vetenskapligt vis då den uppmärksammar meningsgivande teman till olika fenomen. Den producerar beskrivelser och uttryck av upplevelser, och är en oftast induktiv metod som kräver ett noggrant urval av material för att skapa analysbar data. Urvalet i denna undersökning består av de fem kommunala stiftsbiblioteken, med en ytterligare avgränsning där endast en anställd per verksamhet intervjuas, med undantag för en av verksamheterna. Detta är ett litet urval av en redan relativt liten yrkesgrupp, vilket är viktigt att framhålla.

Jag har använt mig av en kvalitativ innehållsanalys, närmare bestämt en konventionell kvalitativ innehållsanalys, vilket enligt Wildemuth (2009) innebär ett förhållningssätt där kodningen av kategorier uppstår ur forskarens bearbetning av data. I enighet med detta har jag under processen skapat kategorier vid granskningen av mitt material under analysens gång istället för att applicera redan etablerade kategorier baserade på tidigare forskningsresultat.

Wildemuth (2009) påpekar att en kvalitativ innehållsanalys består av olika moment, vilka först kan genomföras efter att datainsamlingen har slutförts. Det är alltså först efter en skriftlig sammanställning av intervjuerna som möjliga teman bör gå att urskilja i texten. Efter att ha sammanställt intervjuerna skriftligt samt anpassat dem efter informanternas rättningar och kommentarer inledde jag nästa moment där det definieras vad i materialet som ska klassificeras. Jag har i mitt fall valt att granska mina sammanställningar av intervjuresultaten fråga för fråga och markerat de olika delar av text som var relevanta för de teman jag upptäckt. Något jag tidigt upptäckte var att i ett och samma svar kunde delar av det knytas till flera teman, i vissa fall exakt samma stycke av texten. Nästa moment enligt Wildemuth (2009) är att utveckla kategorier samt ett kodningsschema, vilket som sagt genomfördes med det tidigare definierade konventionell kvalitativ innehållsanalys där kategorier uppstår ur bearbetningen. Sammanställningarna lästes därmed igenom ännu en gång och anteckningar fördes där ungefär tio olika teman framträdde, dessa omarbetades dock efter närmare granskning till sex teman då vissa av de tidigare var väldigt lika varandra. I ett fall slogs två teman samman till ett trots att det innehåller motsägningar eftersom denna motsägelse är en viktig del av det informanternas uttrycker och därmed är så nära relaterat att det skulle riskera upprepningar om det hölls uppdelat. Wildemuth (2009) påpekar att kodningsschemat bör testas på en del av materialet innan den riktiga kodningen inleds, och att även en utvärdering av kodningsmanualen för att avgöra om den är konsekvent bör genomföras. Jag har valt att inte utföra dessa moment då mitt urval är så begränsat, jag har endast fem sammanställningar som dessutom granskats upprepade gånger under analysen. I och med detta har jag ansett att jag mycket snabbt skulle kunna upptäcka om min analys är inkonsekvent. Efter dessa moment har jag sedan varit redo att redogöra för min analys, vilket kommer att ske i kapitel fem.

4.3 Forskningsetik

Vid användningen av intervjuer framhäver Kvale och Brinkmann (2014) vikten av informerat samtycke. Informerat samtycke innebär att informanterna har informerats om studiens syfte, hur materialet kommer hanteras samt att de har möjligheten att avsluta sitt deltagande när de själva vill och därefter själva väljer att delta. Jag har i mitt mejlutskick till informanterna informerats om undersökningens syfte och hur inspelningsmaterialet kommer att hanteras. Noterbart är även att jag i det fall en informant inte ville bli inspelad respekterade detta och förde minnesanteckningar istället. Efter avslutad intervju och bearbetning av materialet har informanterna även fått gå igenom de skriftliga sammanställningarna och kommenterat eller rättat texten för att försäkra att de inte missuppfattas. Jag har även övervägt Kvale och Brinkmanns (2014) tankar rörande konfidentialitet, vilken har visat sig en aning problematisk. Det finns ett begränsat antal stiftsbibliotek i Sverige och av den anledningen är det svårt att garantera total anonymitet, för att försäkra mig om informanternas godkännande har jag bett om lov att presentera dem som ansvariga för verksamheterna. Detta visade sig dock inte vara nödvändigt då jag istället valt att anonymisera så långt det är möjligt, men det finns trots detta fortfarande risk för identifiering av vissa informanter. I de fall sådana uppgifter ändå förekommer i texten beror det på att det är information som är relevant att presentera för att exempelvis dra slutsatser, men även för att informanterna själva tagit upp det under intervjuerna.

De forskningsetiska aspekterna rörande kvalitativ innehållsanalys är enligt Bryman (2011) beroende av den datainsamlingsmetod som används, i detta fall semistrukturerade intervjuer. Dessa aspekter har redan diskuterats i ovanstående stycke och det finns därför ingen anledning att upprepa dem.

5 Intervjuresultat

I detta kapitel kommer jag att inleda med en kort presentation av mina informanter innan jag presenterar resultaten av mina intervjuer, uppdelat efter teman som behandlats i intervjufrågorna. Dessa resultat kommer att i efterföljande kapitel analyseras med en kvalitativ innehållsanalys. De teman som kommer att behandlas i detta kapitel är Hantering, Bevarandeperspektivet, Nätverkande samt Riktlinjer och styrdokument. Dessa teman hör inte till den kommande analysen utan är till för att samla liknande intervjufrågor under en titel för att underlätta läsbarheten.

Jag har intervjuat sex anställda på fem kommunala stiftsbibliotek. Det är noterbart att det nyligen skett ett personalbyte inom verksamheterna och majoriteten av de anställda som intervjuades hade arbetat vid stiftsbibliotekens samlingar mellan ett år till ungefär två år vid intervjuens genomförande. Samtliga informanter kommer behandlas anonymt för att i de fall det går försvåra identifiering av dem. Informant D, Informant B, och Informant EF är alla fyra relativt nyanställda bibliotekarier på sitt respektive stiftsbibliotek. Informant A, har i kontrast mot tidigare nämnda varit ansvarig för samlingarna

i ungefär tio år, och Informant C har varit anställd i ungefär 20 år, men saknar bibliotekarieutbildning och är till skillnad från resten av informanterna bibliotekarieassistent.

5.1 Hantering

Det som framkommer tydligt är att hanteringen av materialet inte bara är starkt relaterat till bevarandeperspektivet utan även med övriga teman som kommer att behandlas i detta kapitel. Något som flera informanter tar upp är bland annat stöldrisken och den medvetenhet som finns rörande detta, Informant D nämner bland annat att de har en säkerhetspolicy som tar upp detta. Även Informant C poängterade hur viktigt det är att vara vaksam och inte låta sig luras av låntagare med ”stiliga visitkort”, eftersom de är väl medvetna om de bokstölder som har skett på exempelvis KB. Samtliga informanter poängterar vikten av klimatanpassade magasin då förvaringen utgör grunden för hur materialet kan hanteras utanför förvaringen.

Informanterna uppger att verksamheterna har mycket material som inte är till utlån utan måste läsas på plats i verksamhetens lokaler, i vissa fall med övervakning. I dessa fall sker bevakad läsning, eller forskarbesök som Informant A kallar det. Förutsättningarna för dessa besök ser olika ut på verksamheterna då de olika lokaler att förhålla sig till. På Informant C:s verksamhet placeras vanligen besökaren vid ett skrivbord i närheten av informationsdisken som står öppet i lokalen. Informanten uttrycker en viss frustration kring den bevakade läsningen då det är problematiskt eftersom informanten till stor del är ensam ansvarig för samlingen. Den lösning Informant C har funnit för att lösa situationer där det exempelvis kommer fler besökare som vill ha hjälp är att ringa till turistbyrån på nedervåningen som kan hjälpa till. Hos Informant D bokar de istället ett litet grupprum där informanten och besökaren kan sitta och granska materialet. Hos Informant EF får besökaren sitta i ett speciellt forskarrum för att granska materialet och hos Informant B har verksamheten en egen inglasad specialläsesal med särskilda regler på vad man får ta med sig in. Informant A har i likhet med Informant C och D inte tillgång till någon form av avsatt läsesal utan har i sitt eget arbetsrum ett speciellt skrivbord avsett för besökare som vill granska material från samlingarna, med ordningsregler uppsatta ovanför. Vanliga regler på verksamheterna är att besökaren som vill granska materialet får legitimera sig och skriva på kvitton, som sedan även personalen undertecknar. I Informant EF:s fall påpekade informanterna även att de fyllde i en loggbok och hos Informant A finns en besöksloggare. Både Informant D och Informant B nämner att de har en gräns på hur mycket material besökaren får granska på en gång, dock varierar antalet emellan verksamheterna, hos Informant D får besökaren endast hantera en sak i taget medan de hos Informant B får granska fem objekt i taget, med vissa undantag.

Vid hanteringen av materialet påpekar informanter att de är noggranna med att vara varsamma, vilket kan ta olika uttryck. Informant C tar ett ekonomiskt perspektiv och påpekar att det utöver de värdefulla rariteterna även finns mindre värdefulla böcker som man måste hantera som om de vore lika

ekonomiskt värdefulla. Detta gäller inte bara vid hantering på plats utan även för fjärrlån där Informant C som ansvarig måste bedöma om materialet faktiskt kan lånas ut överhuvudtaget, eller om det går bra att istället genomföra digitalisering av materialet. Informant D pekar speciellt ut den mänskliga faktorn, i detta fall relaterat till hygien och vikten av att vara ren och torr om händerna vid hantering. Något som både Informant EF och Informant D anmärker på är att försöka undvika slitage av samlingarna vid hantering, eftersom framplockningar och hantering av materialet inte är riskfritt. Detta kan enligt informanterna ske genom onödig hantering av material eller genom att ta fram samma böcker vid visningar, utställningar och dylikt.

5.2 Bevarandeperspektivet

Som ett kommunalt stiftsbibliotek har verksamheterna ett bevarandeuppdrag inom själva folkbiblioteksuppdraget, enligt Informant EF och bevarandeperspektivet är ständigt återkommande under intervjuerna. Informant A påpekar att bevarandet är verksamhetens främsta uppgift då det inte skulle finnas några samlingar att tillgängliggöra om de inte bevaras. Detta synsätt verkar vara gemensamt för samtliga informanter. Informant A menar att bevarande är något hen tänker speciellt på vid hantering av samlingarna och att det är denna tanke som ligger bakom den varsamma hanteringen, noggrannheten med klimatanpassade ändamålsenliga lokaler med rätt luftfuktighet och de planer och policys som utarbetats inom verksamheten. Informant A poängterar flera gånger under intervjun att det finns ett behov av att se över bevarandet av samlingarna ytterligare samtidigt som hen uttrycker att dess förutsättningar är relativt bra. Den lokal Informant A:s samlingar är inhysta i stod färdigt under 80-talet och var då anpassad efter samlingarnas behov, men det har även vid senare tillfällen byggts till för att skydda samlingarna vid brandfara, exempelvis en förstärkt vägg. Informanten uttrycker dock att det kommunala ansvaret innebär mer än att bara inhysa samlingarna, det handlar även om att underhålla dem och åtgärda material som är skadat vilket i dagens läge inte sker i den mån det borde på grund av ekonomiska skäl. Synsättet att samlingarna har goda förutsättningar i dagens läge verkar vara gemensamt bland de flesta av mina informanter. Majoriteten av dem ger förslag på något de skulle vilja förändra eller något som behöver förbättras men uppfattningen hos samtliga verkar trots allt vara att det bevarandemässigt finns en bra grund hos verksamheterna på grund av de klimatanpassade magasin som samlingarna förvaras i. Ett exempel på denna inställning är följande citat från Informant D:

Man kan alltid ha det ännu bättre. Men jag tycker nog ändå att vi, de står ju i klimatiserade magasin, vi försöker hantera dem så varsamt som det är möjligt och samtidigt som man vill visa upp dem också för allmänheten så det är ju alltid en avvägning, det här tillgängliggörandet och att ta väl vara på samlingen. Ja, jag tycker att de tas väl omhand, det måste jag säga ändå. (Informant D).

Stödsystem för konservation av samlingarna är dessvärre något ingen av verksamheterna påstår sig ha. Vid denna typ av bevarandeåtgärd verkar det istället vara vanligast att kontakta utomstående vid behov, vilket Informant EF gjorde vid ett mögelangrepp. I detta fall kontaktades en konservator som gav råd på hur situationen skulle hanteras. Även Informant C och Informant D nämner tillfällen där de hanterat liknande problem. Informant C nämner att de har insektsfällor då hen för några veckor sedan mötte en silverfisk bland samlingarna och kontaktade då genast sin chef som ordnade med extrafällor. Informant C nämner att detta är något de är medvetna om, speciellt i samband med nyförvärv, vilket inte införlivas i samlingen direkt utan ställs i karantän för att inte föra in ohyra bland samlingarna. I det fall Informant D talar om, ett fall av misstänkt mögelangrepp, vände de sig till papperskonservatorn hos stadens konstmuseum som undersökte saken och gav dem råd på hur de själva kunde åtgärda problemet. Samma informant nämner även en fuktskada som drabbade en del av porträttsamlingen, även här kontaktades stadens konstmuseum.

Informant EF påpekar att det i deras verksamhet har utförts åtgärder för att skydda det mest värdefulla materialet tidigare men att det förmodligen finns andra rekommendationer nuförtiden än vid det tillfälle åtgärderna utfördes. Det vanligaste tillvägagångssättet för skadat material som inte är akut är istället att notera skadan i katalogposten så att det uppmärksammas nästa gång materialet efterfrågas. Informant A och Informant D uppger även att de utför mindre bevarandeåtgärder på egen hand, exempelvis placering av skört material i förvaringsboxar av syrafri kartong. Även Informant C uppger att hen utför mindre åtgärder på eget initiativ då verksamheten inte utför någon konservation av samlingarna. Informant B är en av de få informanter som uppger att de har tillgång till lokal kompetens, även om det inte är vad hen skulle vilja påstå är ett stödsystem. Den kompetens de har tillgång till, utöver de åtgärder de själva utför i likhet med Informant A, är arkivarier på läns museet samt bokbindare som tyvärr endast hanterar det nyare materialet och inte det äldre.

Det vi skickar till den bokbindare som finns, det nyare materialet, där gör vi ju det en gång per år. Så det är inte jättemycket. Men skulle det vara så att någonting inträffar akut med nånting, ja då får man åtgärda det. Vi har ju så pass genomgångna samlingar, om man säger så. (Informant B).

Samtliga informanter verkar vara eniga om att bevarande handlar om att hålla samlingarna i gott skick för att de ska kunna fortsätta existera i framtiden. Informant C beskriver den samling av dubbletter som verksamheten har ansvaret för och som tunnades ut under 1800-talet, hen menar att det inte är självklart att det faktiskt rör sig om dubbletter i alla fallen och att hen inte ser något problem med att behålla eventuella dubbletter i samlingarna ändå. Informant A utvecklar resonemanget om att bevara för framtiden och understryker att bevarande inte bara handlar om att lämna vidare de fysiska samlingarna i gott skick till kommande generationer utan även att bevara kunskapen och medvetandet om dem. Hen resonerar att om det finns kunskap om samlingarna underlättas det fysiska bevarandet av dem eftersom det då

finns en medvetenhet hos folk om att det faktiskt finns ett behov av att bevara detta material.

5.3 Nätverkande

Informanterna ställer sig mycket positiva till det nätverk de har tillgång till, men ger också uttryck för en önskan om en utökning av det. Det finns ett nätverk emellan de fem kommunala stiftsbiblioteken och bland annat Roggebiblioteket. Alla informanter nämner att de i detta nätverk träffas ungefär en gång per termin för att diskutera frågor som berör deras verksamheter och utbyta erfarenheter. Detta uppfattas som mycket positivt av informanterna, Informant A påpekar att det är stimulerande med nätverket då det ger impulser och nya idéer. Andra verksamheters erfarenheter berikar den egna verksamheten, menar informanten.

Sedan personalombytet har nätverksträffar endast hunnit ske två gånger påpekar Informant A, och nämner att det tidigare ägnades mycket uppmärksamhet åt policyfrågor inom nätverket vilket ledde till en skärpning av rutinerna. Informant D som själv är relativt nyanställd ställer sig mycket positiv till nätverket eftersom det innebär en viss trygghet som ny att ha möjligheten att utbyta erfarenheter och hantera frågor som uppkommer. Informanten menar dessutom att nätverksträffarna ger tillfälle att reflektera över de stora frågorna som inte alltid hinns med i det vardagliga arbetet. Nätverket har även varit till stor hjälp vid utvecklande av egna policys för verksamheten, Informant A förklarar att det tidigare funnits ett samarbete emellan dennes verksamhet och det stiftsbibliotek som Informant B numera jobbar på innan Informant B:s anställning. I detta samarbete utvecklades bland annat de ordningsregler som är aktuella vid bevakad läsning. Även Informant C nämner ett liknande arrangemang där redan färdig information lånats och anpassats på lokala förhållanden. ”Man behöver inte uppfinna hjulet igen.”, menar hen.

För ett antal år sedan, beskriver Informant C, sökte stiftsbiblioteken gemensamma projektpengar från Riksbankens jubileumsfond för att genomföra ett katalogiseringsprojekt, vilket de delade upp emellan verksamheterna. Genom att verksamheterna katalogiserade olika delar kunde de återanvända och anpassa katalogposterna som andra verksamheter gjort på sitt eget bestånd. Informant C hävdar att detta var ett väldigt intensivt arbete då stiftsbiblioteken hade nära kontakt för att lägga upp arbetet med katalogiseringen. Informanterna har dessutom vid behov mejlkontakt med varandra. Informant B ger exempel på när sådana kontakter varit viktiga, i detta fall när de deltog i en stor utställning utomlands. Informanten kontaktade då kollegorna på ett annat kommunalt stiftsbibliotek för att få information och tips på hur de skulle gå till väga för att skicka ner materialet till utställningen samt vilka de borde kontakta angående detta. Informant EF menar dock att de gärna skulle se ännu mer samarbete mellan stiftsbiblioteken då utbytet av erfarenheter är så viktigt eftersom de kommunala stiftsbiblioteken är små verksamheter med få anställda.

Det finns även nätverk eller kontaktpersoner utanför det specifika nätverk samtliga stiftsbibliotek ingår i. Alvin-portalen, en plattform för långsiktigt bevarande och tillgängliggörande av digitaliserat material (Alvin, u.å.b), är enligt Informant B ett viktigt nätverk. Personalen på Informant B:s verksamhet ingår i olika arbetsgrupper både nationellt och lokalt inom Alvin, informanten själv bland annat i en handskriftsgrupp där även Riksarkivet ingår. Informant B nämner även att de ingår i ett lokalhistoriskt nätverk inom länet som är av stor betydelse för dem. Informant A nämner att de har en resursperson på Uppsala universitets Carolina Rediviva rörande säkerhetsfrågor, och att de även kan kontakta KB vid behov. Även Informant C har en kontaktperson på Carolina Rediviva i form av den bibliotekarie som tidigare var anställd på stiftsbiblioteket. Det är dock inte alla informanter som uppfattar kontakten med KB som så självklar, Informant C uttrycker en frustration över att inte veta exakt vem hen bör höra av sig till vid behov.

Men, liksom, KB de ringer ju aldrig hit och ändå borde de ju göra det. De borde ha relationer med sina, vad ska man säga, sina småsyskon runt om i landet på ett annat sätt än vad de har idag. (Informant C).

Ett antal av informanterna menar att det vore önskvärt med mer stöd från KB. Informant A som påpekar att eftersom de är en auktoritet inom den svenska biblioteksvärlden är det viktigt att de är engagerade i de kommunala stiftsbibliotekens verksamhet och närvarar i det nätverk som finns. Informant EF menar att man som nyanställd i verksamheten gärna vill ha stöd från KB eftersom det inte alltid finns den typen av erfarenhet som behövs inom verksamheten.

5.4 Riktlinjer och styrdokument

Det har framkommit i intervjuerna att de kommunala stiftsbiblioteken utöver bibliotekslagen och de biblioteksplaner som finns även har ett antal policys och dokument för rutiner, även om de inte är lagstadgade och i flera fall framtagna i samarbete genom nätverket. Bland dessa återfinnes de ordningsregler och rutiner vid bevakad läsning som tidigare diskuterats. Informant EF visade exempelvis upp en handlingsplan för stiftsbiblioteket vid intervjutillfället. Vissa av informanterna anger även att de har en katastrofplan, såsom Informant A som även anger att det finns en verksamhetshandbok som uppdateras vid behov efter en årlig genomgång. Informant B nämner dessutom egna handlingsplaner, kommunikationsplaner, medieplaner och verksamhetsplaner. Informant A anger att stadsbibliotekets biblioteksplan inte säger speciellt mycket om stiftsbiblioteket och att de istället har tagit fram egna planer i samråd med de andra stiftsbiblioteken och KB. Informant A har även valt att på eget initiativ tillämpa Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivlokaler, som bland annat vänder sig till statliga myndigheter (RA-FS 2013:4).

Verksamheten Informant D ansvarar för har en lokal biblioteksplan, enhetsplan

och regionalplan. Informant D påpekar dock att trots att det är dessa planer de måste relatera till så innehåller de ingenting om bevarande, men att de är viktiga för att kunna se sig själv som en naturlig del av stadsbiblioteket. Informanten menar att detta dessutom är ett led i att tillgängliggöra samlingen för allmänheten. Informant D nämner även att det finns riktlinjer från riksantikvarieämbetet samt en nedladdningsbar handbok kallad Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR) för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer. Med dessa att relatera till från ett bevarandeperspektiv så känner Informant D ingen större avsaknad av styrdokument. Informant EF påpekar dock att det exempelvis vid utlandslån även är aktuellt att förhålla sig till kulturmiljölagen som reglerar utförelsetillstånd. Även Informant B förhåller sig till liknande situationer, speciellt då verksamheten dessutom har en museidel med föremål som ingår i verksamhetens uppdrag.

Informant EF anser att det räcker att endast regleras av de styrdokument som redan finns eftersom de inte har några problem i nuläget. Trots att de inte har så mycket kontakt med de styrande i kommunen så uppfattar informanterna att kommunen visar förståelse för verksamhetens förutsättningar och behov, men påpekar samtidigt att den viktigaste faktor i detta förhållande är att ha en engagerad chef. Informant B anser att de riktlinjer, rekommendationer och andra former av dokument som finns att förhålla sig till utöver lagar och kommunala planer är väldigt bra. Informanten känner sig trygg i sitt arbete med dessa och hävdar:

Så ja, jag kan nog tycka att det fungerar bra. Sen skulle det vara mumma om KB kunde jobba mer tillsammans med stiftsbiblioteken just för att vikten av dem ska bli tydligare. (Informant B).

Informant B upplever dessutom att det finns förståelse och insikt inom den relevanta förvaltningen i kommunen för verksamheten även om de högre upp i kommunens hierarki möjligtvis inte är speciellt insatta. Även Informant D upplever att det finns ett engagemang och intresse från kommunens sida, speciellt under det senaste året då de uppmärksammats med finansieringsmedel för en utställning. Informant A håller sig neutral till de styrdokument som finns och menar att de rättar sig efter dem i den mån de är relevanta för verksamheten. Informant A tar dock gärna fram egna lösningar, som tidigare nämnt, då informanten påpekar att det är mer angeläget att arbeta fram policys som täcker verksamhetens särskilda behov. Informanten menar här att de gärna gör denna typ av arbete i samarbete med KB då det innebär en viss kvalitetssäkring. Informant A uttrycker en önskan om större förståelse från kommunens sida rörande verksamheten och menar att de styrande förstår att det rör sig om en värdefull verksamhet, men inte inser att den har behov av fortlöpande resurser. Stiftsbiblioteket som Informant A ansvarar för har inte tillgång till en egen budget vilket innebär problem när åtgärder krävs, det finns exempelvis i skrivande stund inga bokkuddar på verksamheten. Bokkuddar underlättar vid läsning av ömtåligt material och kan därför anses vara en del av bevarandearbetet med samlingarna då det är en simpel åtgärd för att förhindra slitage. Informant C är den informant som under intervjun uttryckte minst kännedom om i vilken utsträckning lagar och planer som inte arbetats fram

speciellt för verksamheten påverkade hens arbete. Informanten menar att det inte är speciellt relevant utan att hen gör en bedömning på egen hand, exempelvis vid fjärrutlån. Informant C oroar sig för verksamhetens framtid eftersom hen, utöver ytterligare en anställd som främst sysslar med digitalisering, ensam har ansvar för stiftsbibliotekets samlingar och dessutom snart går i pension. Informanten vill nyanställa för upplärning eftersom man förlorar kunskap när personal försvinner utan att den nyanställda får en form av övergångstid. Med detta i åtanke menar Informant C att kommunen inte har visat att de förstår verksamhetens behov.

Man bör anställa en bibliotekarie, jag är ingen bibliotekarie, jag är biblioteksassistent och har jobbat här i 20 år. Vi skulle behöva en bibliotekarie som kan katalogisera, som kan ta tag i 1500-talet och det som inte är gjort av 1600-talet. Just nu så är det, vi svarar i telefon och tar hand om kunder som kommer hit men något utvecklingsarbete kan vi inte säga att vi kan genomföra. (Informant C).

Flera av informanterna ställer sig positiva till nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken. Något samtliga informanter uttrycker en önskan om är att de kommunala stiftsbibliotekens förutsättningar och tillvägagångssätt ska vara mer lika, och där ser de en fördel med nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken om sådana skulle skapas. Det kunde dessutom vara bra att ha nationella riktlinjer om man får en chef som vill göra nedskärningar i verksamheten, menar Informant EF. Samtidigt så påpekar informanten att de inte upplever några problem och antyder att sådana riktlinjer snarare vore bra i nuläget för att eventuellt leda till mer finansiering och projektanställningar för utökad digitalisering och katalogisering. Informant A menar att i nuläget hänger mycket av samlingarnas bevarande på den enskilda personalens kompetens, vilket skulle innebära problem om inkompetent personal anställs. I detta fall skulle riktlinjer kunna förhindra sådana situationer, exempelvis utlån av känsligt material, och skydda verksamheten mot inkompetens. Informant EF oroar sig däremot för att sådana nationella riktlinjer skulle bli för vaga och inte tillräckligt konkreta vilket kan vara ett problem med den här typen av nationellt övergripande reglering, och ställer sig därmed en aning tveksamma till att hävda att sådana riktlinjer behövs. Det beror helt på hur de formuleras, menar de. Informant B upplever också att det skulle kunna bli svårt att skapa nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken, men ställer sig trots det positivt till en eventuell framtida existens av sådana.

Informant A, som har flera års erfarenhet av arbete på verksamheten, menar att det hade underlättat om den här typen av riktlinjer fanns när hen anställdes. Dessutom så hade Informant A då inte behövt ta fram egna dokument och istället kunnat ägna sig åt andra arbetsuppgifter såsom katalogisering, vilket är ett tidskrävande arbete.

Om nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken etableras uttrycker informanterna önskemål om att se krav på ändamålsenliga lokaler, rekommendationer kring hantering och bevarande av samlingarna,

krishantering samt att ansvarig personal ska få tillgång till den typ av utbildning de behöver för att kunna utföra sitt arbete. Informant C efterlyser speciellt riktlinjer och nätverksarbete rörande lösningar på långtidslagring av inskannat material samt digitalt tillgängliggörande, speciellt då hen vill se ett konsekvent system för detta stiftsbiblioteken emellan. Detta är viktigt internationellt sätt, menar Informant C, då privatpersoner och institutioner utomlands inte ska behöva sitta och lista ut hur de ska bära sig åt för att hitta bland samlingarna på de olika svenska stiftsbiblioteken. Som det påpekas i ovanstående avsnitt rörande nätverkande så uttrycker ett antal av informanterna att det vore bra med stöd från exempelvis KB, speciellt som nyanställd, för att sätta sig in i den här typen av arbete.

Flera av informanterna upplever att deras arbete med samlingarna inte skulle förändras nämnvärt om nationella riktlinjer etablerades, vilket grundar sig i att majoriteten av dem upplever att samlingarna har relativt goda förutsättningar gällande bevarande. Vid frågan om hen tror att avsaknaden av nationella riktlinjer påverkar bevarandet av samlingarna svarade Informant D:

Alltså, jag tror faktiskt inte det. När vi pratar i nätverket och så verkar det som om vi agerar ganska lika och att alla är otroligt noggranna att följa riktlinjer som ändå finns, även om de inte är lagstiftade, såsom KB och riksantikvarieämbetet har. (Informant D).

Denna inställning verkar vara gemensam för informanterna, även om det uttrycks annorlunda från informant till informant. Ändamålsenliga lokaler är något som speciellt framhävs redan finnas inom verksamheterna av informanterna. Informant EF påpekar att bevarandemässigt så har deras verksamhets samlingar det bra i nuläget och om nationella riktlinjer skulle ha någon påverkan inom det området så vore det främst om andra verksamheter har problem som skulle kunna förbättras. Informant A anger också att hen anser att samlingarna har det lokalmässigt bra men ser ändå ett behov av riktlinjer och tror att det kunde ha en positiv påverkan på bevarandet av samlingarna.

6 Analys och diskussion

I detta kapitel presenteras och diskuteras resultaten utifrån tidigare litteratur samt det som har framkommit vid den kvalitativa innehållsanalysen, detta kommer även att analyseras utifrån Walléns (2012) åtta framgångsfaktorer. Under analysen har sex teman observerats, Att synliggöra och tillgängliggöra, Vikten av nätverk, Resursbrister, Att bevara eller icke vara, Tilltro på egna förhållanden och viljan att förbättra, samt Styrdokument och Do It Yourself-kulturen. Dessa teman är ofta närstående med varandra och det har ibland varit svårt att avgöra placeringen av vissa yttranden då de kan placeras i flera av kategorierna. I vissa fall har så även blivit fallet.

6.1 Att synliggöra och tillgängliggöra

Synliggörande och tillgängliggörande av stiftsbibliotekens samlingar är en viktig del av dess verksamhet, något som informanterna även understryker vid intervjuerna och önskar utöka. Att detta tema är viktigt är även tydligt hos Wallén (2012) där synliggörande och tillgängliggörande är representerat av fyra av de åtta framgångsfaktorerna, synliggörande miljö, nationell och internationell katalogisering, digitalisering och beskrivning av samlingarna.

Ett vanligt problem med hanteringen av äldre material är att det finns många källor att hämta information ifrån, delar av samlingarna finns katalogiserade via Libris eller Book-It men det finns även kortkataloger och handskriftskataloger. Informant D påpekar att detta gör att man bör vara försiktig med att hävda att man inte har material när besökare frågar av denna anledning. Det kan tänkas att denna typ av utspridd katalogisering har både sina fördelar och nackdelar. Å ena sidan kan det bli svårt att identifiera och finna material som efterfrågas, å andra sidan uppger flera informanter att de inte har tid att katalogisera i den utsträckning de skulle behöva. När det då finns någon form av katalogisering, även om det handlar om äldre kortkataloger, kan man förmoda att det är bättre än ingenting. Även om låntagare inte har tillgång till att konsultera alla dessa så finns kunskapen hos de anställda om de skulle få förfrågningar kring huruvida de har material utöver det som finns katalogiserat i exempelvis Libris. Om katalogisering och sökbarhet i samlingarna inte vore nog så viktigt så påpekar dessutom Informant EF att katalogisering dessutom innebär en möjlighet att få bättre ordning på samlingarna, vilket är en bidragande faktor i synliggörande och tillgängliggörande. Det är trots allt inte möjligt att synliggöra och tillgängliggöra om materialet inte kan återfinnas i magasinerna. Katalogisering är en viktig del av en samlings synliggörande och tillgängliggörande, och med tanke på Assarsson Rizzis (2010) påpekande att specialbibliotek ofta utför en mer detaljerad katalogisering än exempelvis KB och därmed förbättrar sökbarheten så är det fullt förståeligt att informanterna uttrycker en önskan om mer tid och resurser till detta. Alla stiftsbiblioteken utom det Informant C arbetar på kan sägas leva upp till Walléns (2012) framgångsfaktor nationell och internationell katalogisering då katalogisering sker på dessa stiftsbibliotek. Stiftsbiblioteket Informant C jobbar på när inte upp till detta då informanten uppgett under intervjun att de behöver en ny bibliotekarie som kan återuppta arbetet med att katalogisera stiftsbibliotekets samlingar. De övriga stiftsbiblioteken uppnår framgångsfaktorn till olika grad. Exakt vilken grad kan dock vara svårt att avgöra, informanterna påpekar själva att man får vara försiktig på grund av de olika typerna av katalogisering och kataloger, speciellt då vissa delar av samlingarna inte är katalogiserade ännu på grund av exempelvis tidsbrist.

Digitalisering är något som flera informanter uttrycker ett större behov av då vissa av verksamheterna utöver det material som digitaliseras på förfrågan har ett begränsat utbud av material tillgängligt via hemsidan. Detta är även något som Letalick Rinaldis informanter, som högst troligt i vissa fall är samma informanter som i denna studie, påpekar och intrycket blir att det trots åren som gått sedan Letalick Rinaldis studie utfördes 2012 fortfarande finns problematik rörande digitalisering för stiftsbiblioteken. Informant EF nämner att om nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken skulle etableras hoppas

de på att någon form av mål för digitalisering av samlingarna sätts upp för varje år. Informanterna sätter här synliggörande och tillgängliggörande i direkt relation till riktlinjer, trots sin skepticism om huruvida nationella riktlinjer skulle kunna formuleras tillräckligt konkret för att vara användbara. Det kan tolkas som en viss tilltro till den positiva inverkan dessa eventuella riktlinjer skulle kunna ha för synliggörandet och tillgängliggörandet av stiftsbibliotekets samlingar, förutsatt att de inte är så vaga som informanterna spekulerar. Även Informant C drar en liknande relation emellan riktlinjer och framhävandet av samlingarna, detta genom att tydligt efterfråga stöd rörande långtidslagring och digitalt tillgängliggörande av inskannat material via hemsidan. Speciellt då långtidslagring är något som stiftsbiblioteken har ett behov av för att försäkra samlingarnas tillgänglighet samt för bevarande i de fall material är för skört för att hanteras direkt (Letalick Rinaldi, 2012). Informant C påpekar att det har utförts arbete med tillgängliggörande av material via hemsidan tidigare men att det inte hållit tillräckligt god kvalitet, vilket då riktlinjer förhoppningsvis skulle kunna erbjuda stöd för att göra det ”rätt”. Även Informant D nämner digitaliseringsprojekt som inte längre finns tillgängliga för användare på grund av föråldring. Speciellt angeläget är detta för att underlätta för de internationella användarna som Informant C menar inte borde behöva lista ut hur de ska gå tillväga varje gång de letar efter material i ett svenskt stiftsbiblioteks bestånd. Den tydligaste relationen som dras mellan styrdokument och synliggörande görs dock av Informant D som uppger att ett av de steg som tagits för att förmedla stiftsbiblioteket till användarna är stiftsbibliotekets omnämnande i enhetsplanen för att framhäva verksamheten som en naturlig del av stadsbiblioteket. Informanten drar här tydligt en linje mellan styrdokument och synliggörande. Det är svårt att avgöra hur väl verksamheterna kan ställas mot Walléns (2012) framgångsfaktor digitalisering. Å ena sidan så sker digitalisering till viss del på de olika verksamheterna och de har tillgång till teknik för detta, å andra sidan uttrycker flera informanter brister och hur de skulle vilja förbättra situationen samt skillnader i förutsättningar. Det ger en delad bild som är svår att dra en glasklar slutsats ifrån.

Nätverket kan även ses som en möjlighet för synliggörande och tillgängliggörande, vilket Informant B påpekar. Genom att skapa kontakter och delta i event, såsom den tidigare omnämnda utställningen utomlands, kan verksamheten och dess utbud visas upp och uppmuntra till vidareanvändning av de resurser stiftsbiblioteken erbjuder. Detta kan tänkas vara en fördel internationellt sätt rent marknadsföringsvis, men även internt inom nätverket. Om nätverkets medlemmar besitter kunskap om de andra verksamheterna och dess utbud är det tänkbart att de kan hänvisa besökare som frågar efter visst material till dessa verksamheter, om det aktuella stiftsbiblioteket inte själv har materialet. Här syns både nyttan och behovet av externt såväl som internt synliggörande.

6.2 Vikten av nätverk

Stiftsbiblioteken är inga stora verksamheter, oftast handlar det om en eller två anställda och då inte alltid på heltid. I en sådan verksamhet som ägnar sig åt ett

arbete som kan vara väldigt annorlunda från det övriga stadsbibliotekets verksamhet är det viktigt med ett nätverk, vilket samtliga informanter vittnar om. Även Wallén (2012), Ottosson (2009) och Letalick Rinaldi (2012) tar på något sätt upp detta i sina texter, vilket i samband med liknande svar i även denna studie ger en tydlig uppfattning om hur värdefullt detta anses vara av de anställda. En av Ottossons (2009) informanter konstaterar att kontakt med kollegor med liknande arbetsuppgifter är en förutsättning för att kunna genomföra sitt arbete. Möjligheten att utbyta erfarenheter värderas högt även bland denna studies informanter, speciellt av dem som är relativt nyanställda. Det är intressant att påpeka att en hel del arbete med styrdokument genomförts inom nätverket, genom vad som verkar vara egna initiativ från de anställdas sida. Dessa styrdokument har sedan spridits mellan stiftsbiblioteket och anpassats efter lokala förutsättningar, exempel på detta från informanterna är bland annat ordningsregler för bevakad läsning. En av informanterna påpekar att det för ett antal år sedan skedde ett gemensamt katalogiseringsprojekt där man både ansökte om projektpengar tillsammans och sedan arbetade i nära kontakt med varandra under projektets gång. Ingen av de andra informanterna har dock nämnt detta, vilket förmodligen beror på att endast denna informant och eventuellt en till var anställda på respektive stiftsbibliotek vid detta tillfälle. Detta är dock ett bra exempel på hur nätverkande kan leda till lyckade samarbeten som främjar samtliga involverade verksamheter. Vad gäller nätverkande emellan stiftsbibliotekets ansvariga personal så kan de anses motsvara Walléns (2012) framgångsfaktor nätverksarbete på olika nivåer väl då de redogör för både mer alldaglig kontakt samt kontakt rörande större projekt.

Även högre instanser såsom KB, Carolina Rediviva och i vissa fall Riksarkivet nämns som möjliga kontakter, för stöd och ibland för att anpassa deras styrdokument till den egna verksamheten. Alvin-portalen fungerar som ett nätverk för Informant B, det är dock i nuläget endast denna informants stiftsbibliotek som är med i Alvin och övriga medlemmar är i skrivande stund nästan uteslutande universitetsbibliotek (Alvin, u.å.a). Informant D nämner dock att hens verksamhet har planer på att gå med i Alvin. Informanterna är alltså trots den lilla verksamheten inte strandade, utan verkar öppna för kontaktsökande när de ser ett behov av det. Sen så sker denna typer av kontakter till olika grad beroende på verksamheten och initiativet från den ansvarige anställda. Vissa av informanterna nämner utomstående verksamheter och högre instanser mer än andra, Informant C uttrycker exempelvis inte samma självklara kontakt till KB som majoriteten av de andra informanterna. KB nämns av alla informanterna och många av dem vill gärna se mer stöd därifrån eftersom de är en auktoritet på området. Detta har troligtvis med att göra att stiftsbibliotekets personal är så få, och nätverket består till stor del av personer i samma ställning. Att en auktoritet tydligt visar att de finns tillgängliga vid behov skulle troligtvis skapa en större säkerhet, vilket påpekas av både ett antal informanter och Assarsson Rizzis (2010) rapport. Wallén instämmer också om detta i sin rapport och menar att ett formaliserat nätverksarbete med KB skulle ge stiftsbiblioteken en starkare koppling till forskningen och därmed den nationella biblioteksverksamheten än vad de tidigare har haft (2012). Av denna anledning så kan stiftsbiblioteken enligt Walléns (2012) framgångsfaktor för nätverksarbete på olika nivåer gällande kontakt utöver andra stiftsbibliotek sägas vara delvis uppfyllt. Det finns alltså kontakter utanför det närmaste kontaktnätet, men det skulle kunna förbättras.

6.3 Resursbrister

Ottosson (2009) nämner i sin undersökning att informanterna upplever intresset och kunskapen från högre beslutsfattare som väldigt begränsat och i skymundan för det övriga stadsbibliotekets intressen, vilket leder till bristande resurser för bland annat inköp av nödvändig utrustning. Samtliga informanter upplever på ett eller annat sätt olika typer av resursbrister liknande de Ottossons informanter nämner. Den vanligaste av dessa resursbrister är tidsbrist, de ansvariga är som tidigare nämnt oftast en eller två personer och det kan vara svårt att få tid att ge alla förfrågningar från besökare, katalogisering, digitalisering, åtgärdande bevarandearbete och övriga uppgifter den uppmärksamhet som kanske skulle behövas i vissa fall. Digitalisering och katalogisering pekas speciellt ut av flera av informanterna som arbetsuppgifter som inte utförs i den omfattning som informanterna skulle vilja. Men även resursbrister i form av pengar har en inverkan på stiftsbiblioteken, eftersom det kostar att underhålla samlingen och stiftsbibliotekets verksamhet har behov av vissa typer av material som stadsbiblioteket i övrigt inte använder sig av, såsom syrafritt papper och bokkuddar. Assarsson Rizzi (2010) påpekar i sin rapport att det ofta från specialbiblioteks huvudmän har gjorts otillräckliga bedömningar i fråga om resurser rörande personal och den tids som krävs för att hålla verksamheterna drivande. Detta är något som även en del av denna studies informanter till viss del upplever i sin vardag, även om denna studie endast kan spekulera kring de bedömningar som gjorts från högre ort då inga sådana beslutsfattare har inkluderats bland informanterna.

Informant C är den informant som tydligast uttrycker hur personalbristen påverkar det dagliga arbetet. Vid framtagning ur magasin måste informanten lämna informationsdisken obevakad för att hämta det efterfrågade materialet ur magasinen och har då två lösningar på detta problem. Antingen så ”parkerar” informanten besökaren vid informationsdisken så att besökaren kan meddela eventuella andra besökare om att informanten snart återkommer. Den andra lösningen förklarar Informant C på detta vis:

Vi använder oss även av de släktforskare som sitter här dagligen. De blir ju en resurs i verksamheten, för jag brukar säga till då (Namn), som suttit här i tre, fyra, fem år kanske tre dagar i veckan, han blir ju nästan som personal. (...) Då säger jag till honom, jag går ner i källaren i fem minuter, nu är du chef. (Informant C).

Liknande problem uppstår för informanten även vid bevakad läsning, men detta löser informanten genom att be personal från en annan verksamhet belägen i samma byggnad sitta i informationsdisken medan den bevakade läsningen pågår. Informanten löser alltså personalbristen genom att be så kallade ”stammisar” eller personal från en närliggande men utomstående verksamhet om hjälp, vilket kan låta problematiskt ur en säkerhetssynvinkel. Å andra sidan har informanten försökt lösa problem i en situation som inte borde uppstå överhuvudtaget. Detta är speciellt intressant då informanten påpekar att de har varit fler anställda tidigare, som mest tre stycken anställda, och att de nu sedan ungefär ett år tillbaka är två anställda men att informanten trots detta i princip har ensamt ansvar för samlingarna.

Vad händer om jag får en hjärtinfarkt? Vad gör man då? Alltså, det finns ju ingen reservplan uppenbarligen. (Informant C).

För digitaliseringsprojekt utöver det som utförs på förfrågan krävs det att verksamheten avsätter både tid och resurser, vilket inte alltid finns tillgängligt. Flera informanter uppger att det tidigare har funnits digitaliseringsprojekt på verksamheterna men som inte fortsatts och i vissa fall numera är föråldrade. Men en del informanter menar även att eftersom det under de senare åren satsats mycket på digitalisering så har det även gynnat stiftsbiblioteken, varav alla har egen utrustning som varierar från en egen avdelning med fotograf eller egen skannerutrustning till kamerautrustning på stativ. En av informanterna påpekar dessutom att digitalisering är ett bra sätt att spara in transport- och hanteringskostnader vid fjärrlån, speciellt i de fall endast ett fåtal sidor i en bok efterfrågas. En av informanterna påpekar att de gärna skulle vilja se en satsning från KB:s sida för att driva på stiftsbiblioteken. Samma informant har även reflekterat över hur nationella riktlinjer skulle kunna underlätta i det fallet genom att sätta upp mål, vilket skulle bidra vid tilldelning av resurser i form av pengar. Informanten ger här uttryck för ett behov av utomstående institutioner eller styrdokument för att driva på i den dagliga verksamheten, som förvisso fungerar i sin nuvarande form, och ta det hela ett steg längre.

Två av informanterna upplever problem med katalogisering. Båda dessa informanter är i stort sett ensamt ansvariga för stiftsbibliotekets samlingar, en av dem har en annan anställd på verksamheten som främst sysslar med digitalisering. En av informanterna menar att katalogiseringen är ett ständigt pågående och dessutom långsamt arbete då hen som ensam ansvarig på stiftsbiblioteket inte kan ägna all sin tid åt det arbetet. Den andre informanten kan inte utföra katalogisering eftersom hen inte är utbildad bibliotekarie, vilket innebär att katalogisering av samlingarna hamnar hos stadsbibliotekets katalogisatör. Informanten upplever dock att stiftsbibliotekets bestånd inte prioriteras då katalogisatören har mycket annat material att hantera, i enighet med Ottossons (2009) informanternas upplevelser av att stiftsbiblioteket hamnar i skymundan av stadsbibliotekets övriga verksamheter. Informanten ser ett behov av personal som kan ta sig an katalogiseringen av verksamhetens äldre material då delar av materialet från 1600-talet och 1500-talet endast finns i kortkatalogen. Detta leder till bristande tillgängliggörande och synliggörande av verksamhetens samlingar, och visar att stiftsbibliotekens olika problem ofta hänger samman och påverkar varandra.

Vad gäller resurser för bevarande, vilket kommer att behandlas utförligare under en senare rubrik, finns det även där olika förutsättningar för stiftsbiblioteken. De flesta vänder sig till utomstående vid behov av sådan kompetens, men det är noterbart att denna aspekt av samlingarnas välmående är mycket beroende på den kommun som har ansvaret för stiftsbiblioteket. En informant anger att det inte finns några medel anslagna för bevarandeåtgärder och att hen utför mindre sådana åtgärder själv genom exempelvis placering av material i förvaringsboxar. Det finns alltså medel för inköp av sådant material som den ansvarige kan hantera själv, men utförligare bevarandeåtgärder för underhåll av samlingarna har det hittills inte lagts resurser på. Som

utomstående vore det intressant att höra hur de ansvariga för resursfördelningen tänker kring detta då denna undersökning endast ser frågan från den ansvariga personalens perspektiv. Informanten påpekar att de styrande förstår värdet av verksamheten men inte att den behöver fortlöpande resurser. Det är möjligt att det är frågan om okunskap från de styrandes håll, så som Ottossons (2009) informanter upplever. De styrande är helt enkelt inte medvetna om vad som krävs för att ta hand om denna typ av samlingar, som har andra behov än materialet på stadsbibliotekets öppna hyllor. Samma informant som tar upp detta har även anmärkt att det är viktigt att bevara kunskapen om samlingarna, och denna situation illustrerar tydligt varför detta är så viktigt. Detta relaterar till Walléns (2012) framgångsfaktor beskrivning av samlingarna, där information om samlingen ska finnas och kunna spridas i exempelvis marknadsföringssyfte. Det är möjligt att information nödvändig för att förstå samlingarnas behov inte har nått fram till en del av informanternas beslutsfattare, eller inte har mottagits som den borde av beslutsfattarna. Det ska dock nämnas att rörande just denna framgångsfaktor råder delade uppfattningar från informanterna, vissa framför positivare situationer än andra och framgångsfaktorn bör möjligtvis i så fall uppges vara delvis uppnådd för att göra samtliga röster hörda.

Wallén (2012) understryker att det är viktigt att huvudmännen för stiftsbiblioteket har kunskap om stiftsbibliotekets förutsättningar och behov, något som tyvärr inte sker i den grad det borde. Det är tyvärr inte helt ovanligt att det i verksamheter finns ett glapp mellan de den styrande nivån och nivån där arbetet faktiskt sker, beslut som fattas på högre nivå upplevs inte alltid av anställda fungera i vardagen och detta kan skapa frustrations på arbetsplatsen (Dellve & Eriksson, 2016). Huvudmännen kan inte ta de rätta besluten om de inte besitter kunskap om stiftsbibliotekets unika verksamhet, något som både Ottossons (2009) informanter och denna studies informanternas erfarenheter i vissa fall visar på, även om det finns positiva exempel också. Wallén (2012) påpekar dock att det saknas kontinuitet i detta och att stiftsbiblioteket blir personberoende då ingen annan besitter den relevanta kunskapen för att driva verksamheten och förstå dess behov. Vidare menar Wallén dessutom att det är sällan stiftsbiblioteket finns representerat i bibliotekens ledningsgrupper och kommer alltså inte till tals där personligen. Flera av informanterna har tagit upp detta, att verksamheten vilar på deras axlar och det finns en viss oro för hur det ska gå utan dem, vilket även Assarsson Rizzis (2010) rapport uttrycker oro över, speciellt då denna problematik ofta är kombinerad med begränsade ekonomiska resurser på den här typen av bibliotek. Assarsson Rizzi (2010) driver dessutom det hela längre och frågar sig om det ens är rimligt att kunna erbjuda en modern biblioteksservice som ensam anställd bland sådana stora samlingar. Det Informant C har berättat angående bevakad läsning och framtagning ur magasin tycks bekräfta Assarsson Rizzis skepsis. Stiftsbiblioteken är dessutom beroende av specialutrustning för att hantera materialet rätt, och det vore här speciellt önskvärt att huvudmän och högre beslutsfattare får en förståelse rörande detta så att stiftsbiblioteken får tillgång till de resurser som de behöver för att bedriva sin verksamhet. Det är möjligt att styrdokument såsom nationella riktlinjer skulle kunna ha en positiv inverkan på liknande situationer, då en annan informant påpekat att sådana riktlinjer möjligtvis skulle kunna vara bra för att vara till stöd när högre instanser exempelvis vill göra nedskärningar.

6.4 Att bevara eller icke vara

Detta tema står förvisso under en självständig rubrik men kan anses vara en del av samtliga teman som framkommit under analysen av materialet. Både nätverkande, styrdokument samt synliggörande och tillgängliggörande är exempelvis en typ av arbete som stiftsbiblioteken utför som bidrar till bevarande. Informanterna återkommer ständigt till vikten av att hantera samlingarna varsamt och visar här ett framtidsperspektiv. Informant D uttrycker sig om bevarande på följande vis:

Det innebär att kommande generationer också ska få ta del av de här underbara dokumenten och böckerna, precis som att jag kan få se dem idag. För att de har bevarats hittills, liksom, tycker jag att det är viktigt att vi idag och i kommande generationer ska kunna se de här rariteterna som det faktiskt rör sig om och att vi blir medvetna om historien. Jag är väldigt intresserad av historia, bokhistoria, och jag känner liksom hur det blir mer levande genom att man ser de här objekten. Annars blir det mer abstrakt, något man läser om i historiebok. Men det här, det är faktiskt viktiga vittnesmål, och underbara konstverk är de i sig, många är vackert målade och sådär. Jag som faktiskt har förmån att kunna gå ner där varje dag jag blir i alla fall lika, slås av en häpnad hur underbart det är och så. Så det är jätteviktigt att de här bevaras på ett rätt sätt. (Informant D).

Detta citat visar den medvetenhet och det engagemang i frågan som informanterna har uttryckt. Alla åtgärder de genomför i nuet grundas i tanken på att bevara materialet för framtiden, från insektsfällor och skyddande förvaringsboxar till tanken på att inte plocka fram samma material till visningar varje gång. Inte bara i det som faktiskt görs för bevarande visar informanterna ett framtidsperspektiv, utan även i det som inte görs. Två av informanterna uttrycker oro över olika delar av sina respektive verksamheter, i den enes fall då de inte har en egen budget och därmed inte kan inskaffa nödvändigt material lika smidigt som vore önskvärt. Den andre informanten uttrycker istället oro för ansvaret för samlingarna efter dennes pension då hen vill förmedla sin yrkeskunskap till en efterföljare. Båda dessa informanters oro rör samlingarnas framtid, och därmed bevarandet av samlingarna för denna framtid. Även den bevakade läsningen spelar en roll i detta arbete då det bidrar till en skyddande miljö för materialet, likaså de ordningsregler, rutiner och styrdokument som är relevanta för verksamheten. Att bevarandeperspektivet genomsyrar hela verksamheten är det intryck informanterna har gett under intervjuerna, det framkommer i både det som informanterna redan anser är bra i verksamheten såsom lokalerna samt i de förbättringar som de skulle vilja se. Informant A går här längre i resonemanget och menar att det inte bara är det fysiska materialet som bör bevaras utan även medvetandet och minnet av samlingarna. Detta är en intressant poäng, och högst relaterad till synliggörande och tillgängliggörande.

Vad gäller konservation av material verkar det allmänt sätt finnas ett relativt svagt stödsystem rörande detta hos de kommunala stiftsbiblioteken. Utstickaren i detta fall är Informant B:s verksamhet som bland annat anger att de skickar material till bokbindare en gång per år, ett regelbundet arrangemang som ingen av de andra informanterna redogör för. Men även de verksamheter

som inte är lika starka i detta avseende utför någon form av åtgärder, även om det i några fall endast rör sig om att den ansvarige själv tar tag i detta genom placering av material i förvaringsboxar. Den allmänna uppfattningen verkar vara att om problem uppstår tar man tag i det, antingen ensam eller genom att kontakta utomstående. Informant EF påpekar att de brukar notera eventuella problem med material i materialets katalogpost så att det finns en medvetenhet om detta vid nästa hantering. Detta är ett bra exempel på hur ansvariga kan utföra små åtgärder för att hantera framtida problem och bevara materialet fram till dess att vidare åtgärder kan äga rum. Idealet vore naturligtvis att skadat material åtgärdades direkt, men som samtliga informanter påpekat så är detta inte realistiskt då verksamheterna inte besitter egen sådan kompetens utan tar hjälp av utomstående aktörer vid behov. Vissa av informanterna påpekar även att det inte finns resurser till denna grad av bevarandearbete i deras verksamheter. Vid bedömandet av Walléns framgångsfaktor relevant kompetens vill denna studie påstå att det motsvaras väl av informanterna. Samtliga informanter redogör för sitt kunnande vid hantering av samlingarna men också för eventuella brister där de ser möjlighet till förbättring. I bedömandet av kompetens är det också viktigt att ha föregående avsnitt i åtanke, då stiftsbibliotekens personal har högre beslutsfattare som påverkar samlingarna och dess förutsättningar. Det är speciellt viktigt att ha i åtanke rörande en av informanterna, som till skillnad från sina kollegor inte är utbildad bibliotekarie och därmed skapar ett frågetecken vid bedömningen, informanten själv har tagit upp situationen och sina egna tankar kring detta.

Styrdokument kommer att diskuteras utförligare senare i texten men det är nämnvärt redan under denna rubrik att informanterna visar en medvetenhet rörande bevarande i samband med styrdokument. Flertalet av informanterna motiverar fördelen med nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken med att det på olika sätt kan förbättra samlingarnas framtid, och ställer sig positiva till sådana styrdokument. Exempel på detta som togs upp i förra kapitlet är skydd mot nedskärningar, krav på lokaler och krishantering samt rekommendationer på hantering. Ett fåtal informanter menar dessutom att även om de har bra förutsättningar bevarandemässigt så är det möjligt att andra verksamheter kan behöva det stöd som nationella riktlinjer möjligtvis bidrar med. Dessa informanter har ett perspektiv utanför sin egen verksamhet. Att informanter kan ta ett bredare perspektiv och se fördelar med styrdokument för andra verksamheter ser jag som något mycket positivt, speciellt då en av dessa verksamheters informanter ställde sig tveksamma till nationella riktlinjers effekt. Man är här villig att bortse från vad som endast angår ens egen verksamhet och se fördelar för andra verksamheter eftersom bevarande för framtiden är inte bara aktuellt på den egna verksamheten.

6.5 Tilltro på egna förhållanden och viljan att förbättra

Det finns bland informanterna både till tilltro på de egna goda förhållandena och förutsättningarna för samlingarna, och en vilja och uttryckt behov av att förbättra vissa delar av verksamheten. Detta skulle kunna anses vara för mycket av en motsägelse för att tillhöra ett tema men analysen av materialet

har funnit att de båda förekommer så ofta i anslutning till varandra att de är intressantare som ett gemensamt fenomen än två åtskilda.

Som tidigare nämnt hyser informanterna stor tilltro till lokalerna, varav samtliga är utrustade med klimatanpassade magasin där luftfuktighet och temperatur kontrolleras, och anser därmed att förvaring av samlingarna är ändamålsenlig och bra. Informanterna hävdar i flera fall både att de är nöjda med bevarandet av samlingarna och de olika typer av styrdokument som finns tillgängliga samtidigt som de flesta ställer sig väldigt positiva till nationella riktlinjer. Även den informant som ställer sig mest ifrågasättande pekar ut fördelar med ett välformulerat styrdokument, såsom krafttag rörande digitalisering av samlingarna. En av Ottossons (2009) informanter påpekar att de regler och rutiner som redan utarbetats på stiftsbiblioteken är sådana som skulle finnas med i eventuella framtida riktlinjer och det egentligen bara handlar om att omvandla det som finns till något mer omfattande och långsiktigt. Liknande tankar om förtroende för det som redan tagits fram samtidigt som önskemål finns om att ta det hela till en ny nivå har också återfunnits hos denna studies informanter. Den allmänna uppfattningen verkar vara att situationen är så bra som den kan vara på verksamheterna men att det absolut inte skulle skada med nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken. Detta innebär självfallet inte att det inte finns aspekter av verksamheterna som bör förbättras, vilket flera av informanterna har reflekterat över i tidigare delar. Exempel på detta är bland annat ytterligare bevarandeåtgärder, i vissa fall en bättre förståelse från kommunens sida, mer synliggörande och tillgängliggörande i form av både katalogisering och digitalisering. Men det finns ett tydligt förtroende för den egna verksamheten och ett självförtroende kring det egna arbetet, men även entusiasm för att utveckla och förbättra förhållandena i syfte att efterlämna en så välbevarad samling till eftervärlden som möjligt. ”Allting kan bli bättre” menar Informant C, och detta är verkligen inte en dålig inställning att ha vid arbete med kulturarvsmaterial.

6.6 Styrdokument och Do It Yourself-kulturen

Det kan konstateras att stiftsbiblioteket har styrdokument att förhålla sig till, såsom lokala biblioteksplaner och bibliotekslagen vilket även Wallén (2012), Letalick Rinaldi (2012) och till viss del även Ottosson (2009) har noterat, men många av de dokument som nämnts i intervjuerna utöver dessa har introducerats i verksamheterna på de anställdas initiativ. De har även genom sitt nätverk, ofta grundat på redan tidigare styrdokument som de själva valt att använda sig av, arbetat fram olika typer av dokument för rutiner och regler till verksamheten. Rosenberg (2011) definierar i sin artikel om heminredning Do It Yourself-kultur som en process där man själv renoverar, dekorerar eller på annat sätt uppgraderar sitt hem för egen hand. Jag vill påstå att de kommunala stiftsbiblioteken till stor del har en Do It Yourself-kultur när det gäller styrdokument.

En informant påpekar att de rättar sig efter de styrdokument som finns till den mån de är relevanta för verksamheten, men att det vore bättre att ta fram egna

policys för att täcka in verksamhetens speciella behov. Detta beror i flera av informanternas fall på att de inte upplever att de redan existerande planerna, som är bredare då de gäller för hela stadsbiblioteket, går in tillräckligt noga på verksamheten. Flera av informanterna upplever dessutom i likhet med Wallén (2012) att de styrande i kommunerna inte till fullo förstår verksamhetens förutsättningar och behov, vilket leder till eget agerande. Som en informant påpekar innebär det att samlingarnas välmående då blir mycket beroende av enskild personals kompetens. Wallén (2012) skriver i sin rapport att det inte finns tjänstebeskrivningar för de som har ansvar för stiftsbibliotekets samlingar som beskriver vad som ska göras eller vilka kompetenser den ansvarige måste besitta. Med det i åtanke är det inte förvånansvärt att denna Do It Yourself-kultur uppstått, det verkar inte ha funnits något annat val än att ta itu med det hela på egen hand. De styrdokument de har tagit fram genom gemensamt arbete är bland annat ordningsregler som besökare måste förhålla sig till, rutiner för bland annat utlån samt katastrofplaner för krishantering. Anledningen till att dessa typer av styrdokument tagits fram är för att flertalet av informanterna upplever att de tidigare styrdokument som finns inte går in tillräckligt på den typ av verksamhet stiftsbiblioteken för. Lösningen på problem har alltså varit att ta tag i det arbetet själva, i samråd med varandra och högre instanser såsom KB. Även Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet nämns som källor för dokument som appliceras och anpassas till stiftsbibliotekets verksamhet, av vad som verkar vara helt på de anställdas eget initiativ och vilja. Detta arbete har tagit tid i anspråk hos de involverade representanterna för stiftsbiblioteken, vilket skulle ha kunnat ägnats åt övrigt arbete med samlingarna. Informanterna verkar dock inte ifrågasätta den Do It Yourself-kultur som har uppstått inom stiftsbiblioteksverksamheten. Om detta beror på åsikter om att sådant arbete inte skulle bli gjort utan deras eget engagemang i frågan eller möjligtvis att informanterna anser det vara en självklar del av det ansvar de har för samlingarna framgår inte. Det intryck jag har fått av informanterna under intervjuerna stödjer ett mellanting mellan de två bilderna, både en inställning att det hör till arbetet och ett konstaterande att det inte är någon annan som anpassar styrdokument specifikt för de kommunala stiftsbibliotekets syften. Följande citat illustrerar:

Vi utgår från samma modeller som det övriga biblioteket vid skapandet utav dessa (egna handlings-, kommunikations-, medie- och verksamhetsplaner) och anpassar detta till vår egen verksamhet. Grunden i en sådan plan ser ungefär likadan ut vare sig du arbetar med äldre samlingar eller barn och ungdomar. Det som avgör är hur du formulerar dig och vad du har för uppdrag som ska avspeglas i planen. (Informant B).

Det är ingen negativ bild som förmedlas, informanten konstaterar att det material de själva arbetar fram och anpassar till verksamheten fungerar mycket bra för dem. Å andra sidan är det bara en verksamhet som uttrycker skepsis vid frågan om de anser att nationella riktlinjer för de kommunala stiftsbiblioteken borde finnas. Som tidigare nämnts i detta kapitel så uttrycker samtliga informanter en tilltro till de egna förhållandena på samma gång som de önskar förbättringar. Denna inställning rörande nationella riktlinjer är absolut färgad av detta synsätt hos informanterna, vilket inte nödvändigtvis är negativt. Det är

snarare positivt att informanterna är intresserade av officiella styrdokument som stöd för verksamheten samtidigt som de inte visar några tecken på att helt förlita sig på att högre instanser ska ta över initiativet över arbetet med stiftsbibliotekens verksamhet. För att relatera detta till Walléns framgångsfaktor stödjande struktur vill denna studie påstå att stiftsbiblioteken förvisso har en stödjande struktur, men att det är en främst intern stödjande struktur som alltså har skapats av dem själva för att de såg ett behov av den. Den yttre stödjande strukturen, stöd i form av planer och dylikt utifrån, är inte icke-existerande. Informanterna beskriver själva hur de i vissa fall har lokala biblioteks- eller verksamhetsplaner och andra hjälpmedel de är nöjda med. Det skulle däremot kunna argumenteras att den yttre stödjande strukturen har sina brister, det är inte alla som är nöjda med de planer de har tillgång till och flera informanter uttrycker en önskan om förtydningar och extra stöd.

6.7 Slutsatser och fortsatt forskning

För att sammanfatta så redogör informanterna för både styrkor och svagheter rörande stiftsbibliotekens förutsättningar och uttrycker allt från frustration till framtidstro, ofta på samma gång. Den bild informanterna har givit av verksamheterna är att samlingarna behandlas så väl det går med de resurser man har, men att dessa resurser i vissa fall borde utökas för att fortsätta hålla en jämn standard i framtiden. Verksamheterna är beroende av den ansvarige anställda, som i intervjuerna visat sig vara så pass drivande och initiativtagande i sitt arbete att de – kanske helt utan att ha noterat det själva – skapat en Do It Yourself-kultur på sina arbetsplatser. Detta skulle kunna sägas vara både positivt och negativt. Positivt för att det visar på ett engagemang och kompetens från de anställdas håll, men negativt för att det visar en brist i den stödjande strukturen som stiftsbiblioteken bör ha.

Walléns (2012) åtta framgångsfaktorer har visat sig vara svåra att få ett glasklart svar på i vissa fall i relation till vad som har framkommit i denna undersökning. Framgångsfaktorn dokumenterad kunskap om användningen har inte har tagits upp av informanterna och därför utesluts denna faktor ur analysen då undersökningen varken kan bevisa eller avfärda den. Den framgångsfaktor som Wallén framhåller som den viktigaste, stödjande strukturer, blir svaret både ja och nej. Det har visat sig att stiftsbiblioteken har en stark intern stödjande struktur som de själva skapar och påverkar. De har även en yttre stödjande struktur, där de båda har ett visst stöd men även finns ett visst behov av att ytterligare stärka detta. Även framgångsfaktorn nätverksarbete på olika nivåer resulterade i ett delat resultat. Nätverksarbetet emellan stiftsbibliotekens ansvariga skulle kunna sägas vara väl uppfyllt, däremot gällande nätverksarbete på olika nivåer för kontakt utöver andra stiftsbibliotek är läget mer delat och kan så endast påstås vara delvis uppfyllt. Framgångsfaktorn relevant kompetens ansågs mötas väl av stiftsbibliotekets ansvariga. Framgångsfaktorn synliggörande miljö har inte tagits upp för sig i analysen, men det är mycket nära relaterat till tre andra framgångsfaktorer, nationell och internationell katalogisering, beskrivning av samlingarna och digitalisering och kommer i det här fallet att behandlas som synonyma till dessa tre. Faktorn nationell och internationell katalogisering sägas mötas av

alla stiftsbibliotek utom ett, där informanten själv inte kunde katalogisera och fick delegera till stadsbibliotekets katalogisatör som har en egen arbetsbörda. Faktorn beskrivning av samlingarna har varit svår att avgöra, då det skulle kunna ses som ett brett område och bör på grund av bland annat dessa omständigheter möjligtvis anses vara delvis uppnådd. Den sista faktorn som läggs in under faktorparaplyet stödjande struktur är digitalisering och även där råder en delad uppfattning bland informanterna som gör faktorn svår att fastställa. Även denna faktor skulle möjligtvis kunna sägas vara delvis uppnådd, då digitalisering faktiskt sker på stiftsbiblioteken.

För att besvara den första forskningsfrågan om vad de ansvariga anser om avsaknaden av nationella riktlinjer så kan det kort konstateras att informanterna till stor del anser att verksamheterna är funktionella så som de är. De har ansträngt sig för att själva ta fram dokument som underlättar deras dagliga arbete men uppger i flera fall att ett redan existerande dokument speciellt anpassat för stiftsbibliotekens behov hade underlättat deras arbete på många sätt, vilket tyder på att informanterna ser ett behov av nationella riktlinjer.

Den andra forskningsfrågan behandlar hur avsaknaden av nationella riktlinjer har påverkat de ansvarigas arbete med samlingarna. Flera av informanterna har berättat om förhållanden på stiftsbiblioteken som är i behov av förbättring, och det har antytts att nationella riktlinjer bland annat hade underlättat att hävda sig mot styrande i dessa fall. De har även som tidigare nämnt skapat en Do It Yourself-kultur genom att själva ta fram dokument, vilket har tagit arbetstid från övriga sysslor. Avsaknaden av nationella riktlinjer kan i det här fallet tänkas ha påverkat arbetet med samlingarna negativt även om det fortfarande finns mycket som fungerar bra i verksamheterna med stöd av de dokument informanterna redan har tillgång till.

Informanterna tror till större delen att nationella riktlinjer skulle påverka deras arbete med samlingarna positivt. Det uttrycks en viss skepsis rörande hur effektiva sådana riktlinjer skulle vara, men informanterna uttrycker överlag en vilja att pröva och ser framför allt nyttan med det inte bara från sitt eget perspektiv utan för andra verksamheter som eventuellt skulle kunna ha nytta av sådana riktlinjer.

I enighet med Walléns (2012) rapport så instämmer denna studies slutsatser med att en utökad stödjande struktur för de kommunala stiftsbiblioteken vore bra, både gällande stiftsbibliotekens kontaktnät samt i form av nationella riktlinjer som skulle kunna stödja och underlätta arbetet när de dokument de anställda redan har inte räcker till. Informanterna uppger att arbetet fungerar för tillfället, utan sådana nationella riktlinjer, men att det i vissa fall finns behov av extra stöd både i deras eget praktiska arbete samt som underlag för beslutsfattning och diskussion med huvudman och ställer sig i stort sätt positiva till ett eventuellt införande av nationella riktlinjer. Även Walléns rapport, Assarsson Rizzis rapport, Ottossons studie och Letalick Rinaldis studie nämner detta, och det kan konstateras att denna diskussion har förts i ett antal år med samma resultat. Utifrån stiftsbibliotekens anställda upplevelser är svaret tydligt, de är intresserade av ett införande av nationella riktlinjer.

Då de svenska kommunala stiftsbiblioteken är ett relativt outforskat område så finns det gott om ämnen för vidare forskning. Något som skulle vara intressant

i relation till denna studie är att granska avsaknaden av nationella riktlinjer utifrån de kommunala stiftsbibliotekens huvudmän, såsom bibliotekschefer på de respektive stadsbiblioteken eller kommunpolitiker. I detta fall skulle kanske även beslutsfattare på KB vara intressanta och kunna bidra med en annan synvinkel än den som presenterats i denna studie. Tidigare i texten nämndes även ett eventuellt nytt stiftsbibliotek i Karlstad som tyvärr har visat sig vara svårt att finna skriftlig information om. Om det stämmer att det nyligen startats upp, eller möjligtvis återuppväckts, vore det intressant att i en studie följa verksamheten och få en inblick i hur ett sådant arbete går till.

7 Referenslista

Intervjumaterial:

Intervjuer:

Intervju 2017-04-24, Informant C.
Intervju 2017-04-25, Informant B.
Intervju 2017-04-27, Informant EF.
Intervju 2017-05-02, Informant D.
Intervju 2017-05-04, Informant A.

Skriftliga förtydliganden och kommentarer via e-post:

Informant C, 2017-04-27
Informant B, 2017-05-03
Informant EF, 2017-05-04
Informant D, 2017-05-07
Informant A, 2017-05-10

Övriga källor:

Alvin. (u.å.a) *Medlemmar*. Hämtad 2018-08-24 från <http://info.alvin-portal.org/medlemmar/>.

Alvin. (u.å.b). *Om Alvin*. Hämtad 2017-05-22 från <http://info.alvin-portal.org/om-alvin/>.

Assarsson Rizzi, K. (2010). *Humanistiska specialbibliotek: rapport från en kartläggning av 31 bibliotek utanför högskolan (239-526-2010)*. Hämtad från Kungliga bibliotekets webbplats:
http://www.kb.se/dokument/Bibliotek/utredn_rapporter/2010/Humanistiska_specialbibl_KAR100830_slutversion.pdf.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (uppl. 2). Stockholm: Liber.

Dellve, L. & Eriksson, A. (2016). *Hållbart ledarskap - i vardag och förändring* (2016:1). Borås: Högskolan i Borås.

KrU 1974:23. *Kulturutskottets betänkande nr 23 år 1974 KrU 1974:23: Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974:137 angående ändrat huvudmannaskap för stifts- och landsbiblioteken i Linköping, Skara, Västerås och Växjö jämte motion*. Stockholm: GOTAB. Hämtad från: <https://data.riksdagen.se/fil/1B944EE2-C083-489D-BCCE-37F1F03DEE5E>.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (uppl. 3). Lund: Studentlitteratur AB.

Letalick Rinaldi, P. (2012). *Från inkunabler till datorskärm: En studie av digitalisering vid fem stiftsbibliotek* (Kandidatuppsats, 2012:4). Borås: Borås

Högskola, Institutionen biblioteks- och informationsvetenskap. Hämtad från http://bada.hb.se/bitstream/2320/10425/1/k12_4..pdf.

Norén Bretzer, Y. (2014). *Sveriges politiska system* (uppl. 2:2). Lund: Studentlitteratur.

Ottosson, E. (2009). *Blås bort dammet från de äldre boksamlingarna! En studie om folkbiblioteks bevarande av bokligt kulturarv* (Magisteruppsats, Institutionen biblioteks- och informationsvetenskap, Borås högskola, 2009:17). Hämtad från <http://bada.hb.se/bitstream/2320/5040/1/09-17.pdf>.

Papahagi, A. (2015). Lost Libraries and Surviving Manuscripts: The Case of Medieval Transylvania. *Library & Information History*, 31(1), 35-53.

RA-FS 2013:4. *Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivlokaler*. Sverige: Riksarkivet. Hämtad 2017-05-22 från [https://riksarkivet.se/rafs?pdf=rafs/RA-FS 2013-04.pdf](https://riksarkivet.se/rafs?pdf=rafs/RA-FS%202013-04.pdf).

Rosenberg, B.C. (2011). Home improvement: Domestic taste, DIY, and the property market. *Home Cultures: The Journal of Architecture, Design and Domestic Space*, 8(1), 5-24.

Statskontoret. (1970). *Huvudmannskapet för stifts- och landsbiblioteken* (30.1.1970). Stockholm: Statskontoret, Utredningsavdelning 3.

Thomas, B. (2002). Icke föranlett någon åtgärd... *Ikoner*, 5(3), 17-19. Hämtat 2017-07-01 från <http://docplayer.se/814052-Nummer-tre-2002-vision-och-tradition.html>.

Wallén, C. (2012). *Stiftsbiblioteken i Sverige - Rapport från en kartläggning av fem aktiva stiftsbibliotek med kommunal huvudman* (237-KB 886-2012). Hämtad från Kungliga bibliotekets webbplats: [http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/referensgrupper/inflytandestruktur/KB %20Kartlaggning%20av%20stiftsbiblioteken%2020121129.pdf](http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/referensgrupper/inflytandestruktur/KB%20Kartlaggning%20av%20stiftsbiblioteken%2020121129.pdf).

Wildemuth, B. M. (2009). *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science*. Westport, Connecticut: Libraries Unlimited.

8 Bilagor

8.1 Mejlutskick

Hej,

Mitt namn är Sara Ljungman och jag går sista året som student på Borås högskolas bibliotekarieprogram. Det är dags för kandidatuppsatsarbete och jag har valt att inrikta mig på stiftsbibliotek. Mitt arbete kommer att behandla de kommunala stiftsbibliotekens bevarande och hantering av sina samlingar i relation till avsaknaden av riktlinjer eller en nationell standard för samtliga stiftsbibliotek. Jag skulle vilja intervjuva den ansvarige för stiftsbibliotekets samlingar rörande detta och undrar om du har tid att ta emot besök för en intervju någon gång innan slutet av april.

Intervjun borde uppskattningsvis ta ungefär mellan 30 minuter till en timme max, och kommer att spelas in. Inspelningarna kommer inte att delas, men det färdiga arbetet kommer att publiceras och blir därmed åtkomligt för allmänheten. I och med att det finns så få stiftsbibliotek så är det svårt att hålla det hela anonymt och jag ber om tillåtelse att introducera dig som ansvarig för stiftsbiblioteket. Efter intervjun får du om du vill gärna läsa igenom sammanställningen av den för att försäkra att jag ej missuppfattat dina svar. Du har självklart rätt att dra dig ur under processen om du väljer att delta. Om du har frågor som inte har besvarats i detta mejl så får du gärna höra av dig via denna mejladress eller via min mobil: (Nummer). Jag vore väldigt tacksam för ditt deltagande!

Med vänliga hälsningar

Sara Ljungman

8.2 Intervjuguide

Hur hanterar ni era samlingar?

Vad tänker du extra på?

Beskriv? *En framtagning? Bevakad läsning? Digitalisering? Katalogisering?*

Anser du att samlingarna har det så bra som de borde ha det?

Vad är bra?

Vad kan förbättras?

Hur ser ert nätverk eller samarbete ut med andra liknande verksamheter?
Hur påverkar det hur du arbetar med samlingarna?

Vad gör ni för att bevara? *Vilka typer av åtgärder?*

Vad innebär att bevara för er?

Hur ser ert stödsystem för konservation av böcker ut?

Hur prioriterar ni?

Vem utför åtgärderna?

Hur ofta?

Har ni några riktlinjer, handböcker eller dokument?

Vilka?

Hur valdes de?

Vilka lagar/planer har mest påverkan på er verksamhet?

Hur relevanta är de för er verksamhet?

Räcker det att endast regleras av dessa?

Hur relevant är kommunens plan/biblioteksplanen för er verksamhet?

Hur upplever du att kommunen förstår verksamhetens specifika förutsättningar och behov?

Vad skulle du vilja ändra i den situationen?

Tror du att avsaknaden av nationella riktlinjer påverkar bevarandet av samlingarna?

Hur?

Anser du att någon form av gemensam nationella riktlinjer för kommunala stiftsbibliotek borde finnas?

Vad borde sådana riktlinjer innehålla?

Krav på krishantering? Kompetenser bland anställda?

Hur tror du att ditt arbete skulle påverkas av sådana riktlinjer?

Hur tror du att bevarandet utav samlingarna skulle påverkas av sådana riktlinjer?